

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὸ σπᾶσιμο τῆς λύρας (ποίημα)	Μιχ. Ἀργυροπούλου
Τὸ Ἴονιο θέατρο. - Ἰωάννης Ζαμπέλιος.	Δ. Βάλσα
Τὸ μῖσος (ἀπὸ τὰ τραγούδια τῆς ζήλειας).	Μιχ. Ἀργυροπούλου
Τὰ πουλιὰ τῆς θάλασσης (παραμῦθι).	Παν. Τζανετάτου
Στὸν Οὐγό Φώσκολο (σονέττο).	Teodoro Briccos
» (μετάφραση).	Ἀναστ. Σκιαδαρέση
Γύφτοι (ποίημα).	Γ. Α. Κακιδῆ
Ἑρρίκου Χάντε (ιντερμέτζο).	Ἀναστ. Σκιαδαρέση
Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου.	Διον. Ζακυθινεῦ
Γνώμη γιὰ τὸ Φώσκολο.	Βύρωνος
Ζᾶν Μωρεάς. Στροφές.	Ἀναστ. Σκιαδαρέση
Λησμονημένοι στίχοι.	Δ. Φραγκόπουλου
Ἀληθεῖς ἀθάνατοι. Ὁ Βάλτερ Σκώττ.	Κ. Ράδου
Ἐπιγράμματα.	Γιάννη Τσιλιμίγκρα
Ἐπιταφιακὰ σημειώματα	
BIBLIOGRAPHIE IONIENNE (προσθήκαι).	Διον. Παπαγιαννοπούλου
Ἡ πατρίς τοῦ Μιχαήλ Γλυκᾶ. - Κεφαλληνῶν νῆσοι. - Ἰάκωβος Πυλαργνός.	Διον. Ζακυθινεῦ
Διάφορα. Ἡ ἑκατονταετηρίδα στὴ Ζάκυνθο.	
Ὁ κ. Παπανδρῆος στὴν Κέρκυρα. - il mondo Classico	Μαριέττας Μινώτου
Βιβλιοκρισίες «Ἡ ζωὴ ἐν Τάφῳ» (Μυριβήλη).	Μαριέττας Μινώτου
» «Ἡ ὀργὴ τοῦ δάσους» (Μ. Ροδά).	Δ. Βάλσα
Νέα βιβλία. - Περιοδικὰ. - Ἐφημερίδες. - Ἀλληλογραφία.	

ΕΤΟΣ Δ' ΑΡΙΘ. 41 - 42

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1930

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 5

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΑΠΟΘΕΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΣΤΕΙΟ ΑΝΘΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΙΑΤΕΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

Α1.Σ3.Υ1.Φ2.0019

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
«ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ»

Ἔτησίᾳ . . . . . Δραχ. 50.—
Ἐξόμηνος . . . . . » 25.—
Ἔτησίᾳ ἑξωτερικοῦ Δολλάρια 2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ
ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

Συνεργασία, ἀνταλλαγῇ, συν-
δρομαί, ἐμβάσματα καὶ ὅτι
ἄλλο σχετικὸν μετὰ τὸ περιοδ.
κὼ στέλνεται στὴ διεύθυνση—
Μαριέτταν Μινώτου
Ζάκυνθον

Οἱ συνδρομητὲς τῆς «*Ἰονίου Ἀνθολογίας*» λαβαίνουσι μετὰ 25
μόνον δραχ. τὸ περίφημον καὶ πολυτελὲς *Λεύκωμα τῆς Ζακύνθου* μετὰ
200 μεγάλας σελίδας καὶ 100 φωτογραφίας. — Ἐπίσης μετὰ 10 μόνον
δραχ. τὸ *Λεύκωμα Μαυκορά*. — 120 σελίδες μετὰ μελανογραφίας τῆς
Κερκύρας. — Καὶ στὰ δύο συνεργάζονται οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἑλλή-
νων λογοτεχνῶν καὶ διδάσκαλοι ξένοι συγγραφεῖς.

Ὁ ἐκδότης κ. Μαυρίδης ἀπεσύρθη τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως
τῆς «*Ἰονίου Ἀνθολογίας*». — Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς ποῦ
ἔστειλαν σ' αὐτὸν τὰς συνδρομὰς τῶν νὰ μᾶς γνωστοποιήσουν τὰς δι-
ευθύνσεις τῶν γιὰ νὰ λάβουν τὰ ἐκδοθέντα φύλλα.

Ὅσοι δὲ λαβαίνουσι ταχισταὶ τὸ περιοδικὸν νὰ μᾶς τὸ γράψουν
γιὰ νὰ τοὺς σταλοῦν ἀμέσως δωρεάν τὰ φύλλα ποῦ τοὺς λείπουν.

Ἡ «*Ἰόνιος Ἀνθολογία*» καὶ τὰ Λεύκωματα πωλοῦνται στὴν
Ἀθήναν στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας Ἰωάν.» Κολλάρου (Σταδίου
59). ὅπου μποροῦν νὰ ἐγγράφωσιν οἱ συνδρομητὲς.

Δ Η Λ Ω Σ Η

Ἀπὸ τὴν 1ην Ὀκτωβρίου ἡ «*Ἰόνιος Ἀνθολογία*» μεταφέρει
τὴν ἔδραν τῆς στὴν Ἀθήναν.

Τὴ νέα διεύθυνσίν μας καθὼς καὶ κείμενα τῶν γραφείων μας θὰ κά-
μουμε γνωστὰ τοῖς συνδρομητῇς καὶ συνεργάταις μας, τοὺς ὁποίους
μετὰ εὐχαρίστησιν θέλομε νὰ βλέπομε στὰ γραφεῖά μας.

Παρακαλοῦνται οἱ καθυστεροῦντες νὰ ἐμβάσουν τὸ ταχύτερον τὰς
συνδρομὰς τῶν.

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ - ΖΑΚΥΝΘΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 41 - 42

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 4 930

Τραγούδια τῆς ζήλειας

ΤΟ ΣΠΑΣΙΜΟ ΤΗΣ ΛΥΡΑΣ

Ἀπ' ὄξω ἀπὸ τὴν πόρτα σου ἡ χαρὰ
νυχτερινὸ σου ἀργόστησε καρτέρι.
Ὁ πόθος στὸ τραγοῦδι σπαρταρᾷ
καὶ τὰ δοξάρια τρέμουνε στὸ χέρι.

Ξενύχτηδες περνοῦν περαστικοὶ
Καὶ προσκυνοῦν τῆς ὠμορφιάς τὸ θρόνο.
Τὰ λόγια τους, ἀγάπης προσευχή,
κι' ἡ μελωδίας τους ξόρκιο γιὰ τὸν πόνο.

Καὶ σύ, γλυκειὰ κοπέλλα, ἐκεῖ κρυφά,
καμαρωτὴ στῆς δόξας τὸ θρονί σου
ἀφίνεις τὴν ψυχὴ σου νὰ ρουφᾷ
τὰ μύρα τοῦ ἐρωτιάρη παραδείσου.

Καὶ μόνον ὁ φτωχὸς τραγουδιστής,
ποῦ πλάϊ σου τὸν σκλάβωσεν ἡ μοῖρα,
μὴν λύχῃ τὸν καῦμό του ἀφιγκρασθῆς,—
σπάσει βουβὸς τοῦ πόνου τοῦ τῆς λύρας...

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΑΜΠΕΛΙΟΣ *

Στὸν Ἀνδρῶτα οὗ Γκούρξς κητορῶνει νὰ συλλάβει τὸν πρῶν ἀρχηγό του γιὰ νὰ τὸν κλείσῃ στὰ μπουδρούμια τῆς Ἀκρόπολης κι' ἀργότερὰ τὸν σκοτώνει. Στὸν Καποδίστρια ὁ πρωταγωνιστὴς, θῦμα τῶν ταρῶν τῶν πολιτικῶν τοῦ ἀντιπάλου δολοφονεῖται. Στὸ Διάκο, ὁ μελλοῦμενος παπᾶς γίνεται ὁ ἥρωας τῆς Ἀλαμάνας, αἰχμηλωτίζεται ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ θανᾶται βραχνισμένος. Δὲ βρίσκουμε κεῖνο ποῦ ὀνομάζουμε δραματικὴ περιπέτεια παρὰ σὲ σπανιώτατα μέρη καὶ μονάχα ὅταν τὸ θέμα ἀπαιτεῖ μιὰ τέτοια ἐξέλιξη τῆς πλοκῆς. (Καστριώτης, Χριστίνης, Ἀναγνωστόπουλου, Κόδρος (1) Αὐτὴ ἡ ξηρότητα καὶ ἡ φειδωλότητα τῶν δραματικῶν στολιδιῶν θὰ ζημιῶναι τὸ ἔργον, ἂν δὲν ἔρχοταν σὰν ἀντιστάθμισμα στὸ δραματικὸ ἐνδιαφέρον ἕνα ἄλλο πολὺ δυνατό δραματικὸ ἐλατήριο, ἡ πατριωτικὴ ιδέα, ποῦ ἐμφυλώνει τὸ θέατρο τοῦ Ζαμπέλιου καὶ ποῦ τοῦ ἐμφυσᾷ μιὰ ζωὴ ἐξαιρετικὰ ἐντονη. Αὐτὸ μᾶς βοηθεῖ στὴν βαθύτερη ἐξέταση τῆς οὐσίας τοῦ ἔργου του. (2) Τὸ κάθε τι ἀπορρέει ἀπὸ τὸ εὐγενικὸ αὐτὸ αἶσθημα. Τὰ μεγάλα ψυχικὰ συναισθήματα ποῦ ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιο τοῦ δραματικοῦ χτίριου, ἡ ἀπελπισία, ἡ ὀργή, ὁ ἐνθουσιασμός, τὸ θάρρος, ἡ αὐταπάρνηση, ὁ πόθος, ἡ θυσία, ὁ φόβος, ἡ ἐλπίδα, τὸ μῖσος, ἡ ἀγάπη κι' ὁ οἶχος, πηγάζουν ἑμμεσὰ ἢ ἀμεσα ἀπὸ τὸν πατριωτισμὸ τῶν ἡρώων ποῦ βάζει στὴ σκηνή. Ὁ Ζαμπέλιος ξέρει νὰ ζωντανεύει τοὺς ἥρωές του, δίνοντάς τους τὸν ἐνθουσιασμό του, τὴν πεποιθήσει του. Ὁ Διάκος του, ὁ Ἀνδρῶτας του, ὁ Μπότσαρης, ὁ Καποδίστριας, ὁ Καρχινακὴς, μορφὲς σύγχρονες τοῦ ποιητῆ, δὲν εἶναι τόσον ἡ πιστὴ ἀναπαράσταση τῶν πατριωτῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία μᾶς μετὰδωσε τὰ χαρακτηριστικὰ, τὰ ἔργα, καὶ τὰ κητορῶματα, παρ' αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Ζαμπέλιος ποῦ προσπαθεῖ σὰν ἡθοποιὸς νὰ μᾶς παρουσι-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ τεῦχος τοῦ Ἰανουαρίου.

(1) Τὸ τελευταῖο τοῦτο ἔργο ἔχει παράδοξη ἀρχιτεκτονική. Οἱ προδότες, οἱ μυστικὲς ἀποστολές, οἱ ἐρωτικὲς ἀντιζηλίες, ὅλος ὁ ρομαντικὸς γεπλαγὲς πέρνουν μιὰ δεσπόζουσα θέση.

(2) Σημειώνουμε μιὰ μελέτη γιὰ τὸ Ζαμπέλιο ποῦ δημοσιεύθηκε στὴν Πανδώρα (τομ. 8ος σελ. 367). Ἀποσπάσματα ἀναφέρονται στὴ βιογραφία τοῦ Ἀθανασίου, ποῦ προηγεῖται τῶν ἀπάντων του, τῆς ἐκδόσεως ποῦ ἀναφέρομε.

άσει τὸν καθένα.

Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐμποδίζει ν' ἀναπτυχθοῦν οἱ χαραχτῆρες ἐξ ἴσου καλὰ γιὰ τὰ δευτερεύοντα πρόσωπα ὅσο καὶ γιὰ τὸν πρωταγωνιστὴ. Δὲν πρέπει νὰ νομίσουμε πῶς σὲ μιὰ τραγωδία τοῦ Ζαμπέλιου τὸ πᾶν θυσιάζεται γιὰ τὸ κύριο πρόσωπο. Κάθε ἄλλο. Ὁ κάθε ρόλος μ' ὅλο ποῦ συμβάλλῃ στὸ νὰ ζωντανεύει τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κύριου πρόσωπου, κρατεῖ τὸν ἰδιαίτερο χαραχτῆρα του, ποῦ ἐξελίσσεται στὴν περιορισμένη του τροχιά. Ὑπάρχει σοφὴ ἰσορροπία μεταξὺ τῶν δευτερευόντων προσώπων καὶ τοῦ ἥρωος τοῦ ἔργου, κι' αὐτὸ εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀξία τῆς δραματικῆς τεχντροπίας τοῦ Ζαμπέλιου (3) Ἔτσι μπορεῖ νὰ σχηματίσῃ κανεὶς μιὰ ἀρκετὰ σαφὴ ἀντίληψη τοῦ δραματικοῦ τοῦ συστήματος. Μιλάει παντοῦ ἕνα μόνο πρόσωπο, ὁ ἰδεώδης κι' ὁλοκληρωμένος πατριώτης, ποῦ εἶναι αὐτὴ ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητῆ, καὶ ποῦ μᾶς παρουσιάζεται στὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Κάδρου, τοῦ Τιμολέοντα, τοῦ Καποδίστρια ἢ τοῦ Διακού, δηλαδὴ τοῦ Βασιλιᾶ, τοῦ ἐπαναστάτη, τοῦ ὑπουργοῦ ἢ τοῦ πολεμιστῆ. Τὸ κεντρικὸ αὐτὸ πρόσωπο εἶναι μιὰ αἰσθητικὴ «ἀφαίρεση» χαραχτηριζόμενο μονάχο του, χῶρια. Δὲν συγκριτοποιεῖται παρὰ μὲ τὴ βοήθεια τῶν ἄλλων προσώπων ποῦ περνοδίνουν μαζί του, ἐρχόντας σὲ συμφωνία ἢ σ' ἀνοιχτὴ πάλιν μὲ τοὺς πόθους τοῦ κεντρικοῦ ἥρωα. Ἔτσι ὁ Παλαιολόγος κι' ὁ Μπότσαρης ἐμφυλώνονται ἀπὸ τὴν ἴδια θέρμη. Μποροῦν, ἀπάνω κάτω, ν' ἀνταλλάξουν τοὺς ρόλους τους. Ἐκφράζεται πάντα ἀπὸ τὴ σκηνὴ ὁ ἰδεατὸς πατριωτισμὸς παλεύοντας, ἐνάντια σὲ καθωρισμένους ἀντίζους συγκυρίες.

Μὰ ὅταν ὁ σύμβουλος Θεόφιλος ἢ ὁ στρατηγὸς Κων. Βότσαρης συνομιλοῦν ἡ τραγωδία μπαίνει ἀμέσως μὲ θαυμαστὴν ἀκριβολογία στὸ ἱστορικὸ πλαίσιο ποῦχε ἐκλέξει ὁ συγγραφέας. Ἡ τελευταία αὐτὴ ἀποψη μᾶς ἐπιτρέπει, πρὶν ἐξετάσουμε πιὸ λεπτομερικὰ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ, νὰ τὸ δεῦμε σὲ μιὰν ὅλως ἰδιαίτερην μορφή. Δίπλα στὸν τραγικὸ Ζαμπέλιο σχεδιαγραφεῖται ὁ Ζαμπέλιος ἱστορικὸς μὲ τὴν σαφεῖς καὶ βαθεῖες ἀπόψεις του. Πολλὰ ἀποσπάσματα τοῦ ἔργου του δείχνουν ὅχι μονάχα μιὰ βαθειὰ γνώση τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας τῶν ἀρχῶν τοῦ 19 αἰῶνα, ἀλλ' ἀκόμη μιὰν ἀξιοσημεῖωτη διορατικὴ κρίτικη πνεύματος. Συχνὰ λίγες λέξεις ἀρκοῦν

ἢ γιὰ νὰ συνοψίσουν ἕνα πρόσωπο ἢ γιὰ νὰ δυσκολοκατὸρθωτο φαίνεται ἀπὸ τῆς ἀπολογίης ποῦ πρόσθεσε ὁ συγγραφέας στὸ τέλος κάθε του τραγωδίας.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΤΕΛΕΥΡΑΡΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

μιὰ περιπέτεια, καὶ μερικοὶ στίχοι ἢ μιὰ περικοπὴ καθορίζουν μὲ καταπληκτικὴ ἀκρίβεια τὶς διαφορὰς φάσεις τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῶν πολιτικῶν κυμάνσεων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν.

Νὰ μὲ δυὸ στίχους ἡ εἰκὼν τοῦ Μπότσαρη:

«Ἴδες νὰ μὲ ζητῶσι ποτὲ οἱ Τούρκοι;

Ἐγὼ νὰ τοὺς ζητήσω ἔτρεξα πάντα» (4)

Ἔτσι μιλεῖ ὁ πολεμιστὴς στὴ φοβισμένη γυναῖκα του, ὅμως σοφίστηκε νὰ μπεῖ στὴ σκηνὴ τοῦ Πασᾶ διασχίζοντας τὸ ἐχθρικὸ στρατόπεδο. Ἡ πολιτικὴ κατάσταση τῆς Ἑλλάδας, ποὺ ἦταν ἔρμαιο στὶς ξένες ἐπιδράσεις, συνοψίζεται ἀκόλουθα:

Καὶ οὕτω προσκαλοῦσι, νὰ ἐπεμβῶσι,

εἰς τῆς Ἑλλάδος τὰ σπλάγχνα, ὡς τὰς σφῆκας (5)

οἱ καλοθεληταὶ μας εὐσπλαγχνοὶ Φράγγοι.

Ὅθεν ἀκούεις, καὶ πότε ὑπερέχει

τὸ Ἀγγλοῦ κόμμα· πότε νικᾷ τὸ Γάλλου·

καὶ ἄλλοτε τὸ Ρώσσου· κόμμα οἰκεῖον,

Ἑλληνικὸν, τὸ μόνον πρέπον, διόλου. (6)

Τέλος ἡ ἀνάγνωση τῆς περικοπῆς τοῦ Καποδίστρια (πράξη III σκ. γ') εἶναι οὐσιωδέστερη ἀπὸ πολλὰ κεφάλαια συγχρόνων ἱστορικῶν. Ἀλλ' ὁ ἱστορικὸς Ζαμπέλιος δὲν παραγκωνίζει τὸ Ζαμπέλιο ποιητὴ. Οἱ σκηνὲς πραγματικοῦ μεγάλειου, οἱ ὥραϊες ποιητικὲς εἰκόνες, τὰ γνωμικὰ κι' οἱ εὐγενικὲς σκέψεις ἀφθονοῦν στὰ ἔργα του. Εἶναι τόσο συχνὲς οἱ μεγάλειώδες σκηνὲς, ποὺ φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως στὰ μάτια τοῦ πρὸ ἐπιλόλαιου ἀναγνώστη καὶ σὲ κείνους ποὺ θέλησαν νὰ κρίνουν τὸ ἔργο τοῦ Ζαμπέλιου, χωρὶς νὰ λάβουν τὸν κόπο νὰ τὸ διαβάσουν καθὼς τόσο συχνὰ συμβαίνει. Ἡ δύναμη, τὸ μεγαλεῖο, ἡ ὑπέροχη ἔξαρση εἶναι συχνότατα κοινὲς ἀκόμα καὶ στὶς πρὸ ἀδύνατες τραγωδίαι τοῦ ποιητῆ. Πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε πῶς τὰ στοιχεῖα αὐτὰ προέρχονται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴ δραματικὴ σύλληψιν τοῦ τραγικοῦ, ὅπως προσπαθήσουμε νὰ τὴν προσδιορίσουμε πρὸ πάνω. Γιὰ ἕναν δραματικὸ συγγραφέα ποὺ μεταχειρίζεται μόνον δραματικὸ τοῦ ἐλατήριον τὸν πατριωτισμὸ, τὸν πειὸ ἔντονον, τὸν πειὸ ἐξημμένον, αὐτὸν ποὺ σπρώχνει ἀμετάκλητα τὸ ἄτομον εἰς τὴν αὐτοθυσίαν, δὲν

(4) Μάρκος Βόσσαρις πρ. Β' σκ. β'.

(5) Τὶ δυνατὴ ἔκφραση!

(6) Ἀνδροῦσσος, Πρ. Α' σκ. β'.

ὑπῆρχον παρὰ δυὸ πιθανὲς λύσεις: ἢ ἡ ψυχρὴ ρητορία, ὁ στόμφος κι' ἡ ἔμφραση ἢ, ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος, ἡ δύναμη, τὸ μεγαλεῖο. Ὁ Ζαμπέλιος δὲν προσέκρουσε στὸ σκόπελο ὅπως πολλοὶ ἄλλοι. Ἀντὶ νὰ ἐπεκταθεῖ σὲ ἀτέλειωτες φλυαρίες καὶ σὲ εὐκόλες κοινοτοπίαι, τόσο βροντερὲς ὅσο καὶ κρύφει ἀπὸ ἔννοια, κατάρθωσεν, ἀντίθετα, ν' ἀποφύγει κάθε περιττὸ στολίδι στὸ ἔργο του, ποὺ καλοταχτοποιημένο, συγκεντρωμένο, ὁλοκληρωμένο, ἔχει τὸ προτέρημα τῆς συντομίας. (7)

Ἄν κρίνει κανεὶς ἀπὸ μερικὰ παραδείγματα ὁ Ζαμπέλιος ἔχει κάποτε τὴν εὐτυχὴ ἔμπνευση νὰ ζωγραφίσει ἕνα χαρακτήρα, ἢ μιὰ δραματικὴ κατάσταση μὲ χαρακτηριστικὰ σαφῆ, σύντομα, κοφτὰ καὶ δυνατὰ, ἀντάξια τοῦ ἀρχαίου θεάτρου.

Στόν Τιμόλεοντα (πρ. Ε' στ. α') ὁ Αἰσχύλος, γαμβρὸς τοῦ τύραννου Τιμοφάνη καὶ ἀδελφὸς τοῦ Τιμολέοντα, παραδομένος στὸ ἔλεος τοῦ ἐχθροῦ του, ἐκφράζεται ἔτσι:

«Καὶ τώρα ἀκόμη μᾶς ἔφερες δεσμίους·

Ἀποθαμμένους ὅμως ὄχι ἀκόμη·

Κι' ἐὰν αἱ χεῖρες, σφιγγθῶσι μὲ ἀλύσεις,

μένει τὸ θάρος νὰ τὸν τρομάξῃ ἔτι!»

Στό Γεώργιο Καστριώτη, ἡ Ἑλένη, ἀδελφὴ τοῦ ἥρωα, ἀποκαλύπτει περήφανα τοὺς σκοποὺς τοῦ Πασᾶ Σολιμάν τῆς Κρόϊας (Πρ. Β' στ. β'):

Σολ: «Νὰ φονευθῇς σοὶ λείπει ὅμως τὸ ξίφος

Ἑλένη: «Μοὶ ἀπομένει, θεώρησον, τὸ θάρος».

Καὶ πρὸ κάτω (πράξη Ε' σκ β.) ὁ παλληκαρὸς Καστριώτης, αὐτὸς ὁ Θιδ τῶν Ἀλβανῶν, λέει:

«..... Ἴδον τοὺς Τούρκους·

Πῶς μάχονται καὶ πόσοι εἶναι γινώσκω·

Οἱ δειλοὶ ὅμως μετροῦσι τοὺς ἐχθρούς των.

Ἐγὼ δ' ἐξότου ἐξώσθην τὸ σπαθίον,

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΑ ΓΙΑ Τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀποδοτικὴν χρῆσιν τοῦ βιβλίου, παραβολὴς ἀρχοῦμαστε νὰ σημειώ-
 ΜΟΥΣΕΙΟ Αἰώνιος
 νοῦμε πῶς συχνὰ μιὰ ὁλοκληρὴ τραγωδία τοῦ Ζαμπέλιου δὲν εἶχε
 περισσότερους στίχους ἀπὸ μιὰ μόνον πράξιν τοῦ Παγκαβῆ.

κ' ἐμβῆκα ἔξω νὰ πολεμῶ, δὲν βλέπω,
οὐδὲ μετράω, πάρεξ πόσους ἀνδρείους,
ἐχθροὺς φονεύω . . . . . »

Τὶ δύναμη ! Μὲ ποιά τέχνη ὁ Ζαμπέλιος καταφέρνει νὰ ἐξευγενίσει, μὲ τὴν τερνευτὴ του ἔκφραση, μιὰν κοινότοπη ιδέα ἀντάξια κανενὸς γελοίου ἀξιωματάκου, κανενὸς Μαρσασέτε τοῦ Κρητικοῦ θεάτρου, ποὺ σαλιώθηκε στὰ στόματα τῶν παλληκαριῶν τῆς Φακῆς !

(Μετάφραση ἀπὸ τὸ Γαλλικὸ Μαρ. Μινώτου)

Δ. ΒΑΛΙΣΑΣ

Τραγούδια τῆς ζήλειας

ΤΟ ΜΙΣΟΣ

Κι' ὅμως ἄς πάη στ' ἀνάθεμα ἡ στραβὴ
ἡ ἀγάπη, ποὺ τὴ ζήλεια ἔχει ὁδηγήτρα,
κι' ἀπ' ἄκαρδη διαβάτρα κι' ἀκριβὴ
ζητάει τῆς δυστυχίας τῆς τὰ λύτρα !

Ἄλλοι καὶ σιὴν καρδιὰ τὴν πειδὼ μωρή,
ποὺ τῆς ἀγάπης γίνεται ἡ γενήτρα,
καὶ σπέρνει μαύρη γέννα καὶ σκληρὴ
γιὰ νὰ γεγῆ τῆς μάνας καταλύτρα !

Ξερίζος τα καὶ ρίχτα στὸ χαμό,
Ἄνθρωπε, μ' ἓνα ἀφρόντιστο δρεπάνι.
Δὲν ἔχουν τὰ πικράνθια τελειωμό . . .

Ξερίζος τα' κι' ἀψά, παληκαρίσος,
μέσ στὸ ὀργωμένο βάθος, γιὰ βοτάνι,
φύτεψε ἐκεῖ καὶ πότιζε τὸ Μίσος . . .

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙ

ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Μιά φορὰ κι' ἓνα καιρὸ, μέσα σὲ κεῖνο τὸ Παλάτι,
πέρα κεῖ, γεννήθηκε, τῆς μικρῆς μας χώρας ἡ Βασιλοπούλα.
Ἄλλὰ τί Βασιλοπούλα ! Ἡλιος, σωστὸ Μαγιάτικο λουλουδι !

Ὁ γέροντας ψαρᾶς, ποὺ ξαπλωμένος ξεκουράζονταν
στὴν πλώρη τῆς βάρκας του ἀνασηκώθηκεν ἄργα καὶ τέντωσε
βουβὸς τὸ μαῦρο χέρι του πρὸς τὸ ἀκροτῆρι μὲ τοὺς
γκρεμοὺς στὴ μελανιασμένη θάλασσα, ποὺ τὴν ὥρα κεῖνη
κρύβονταν μεσ' τὴν ἀπαλὴ αὐγινὴν ὁμίχλη.

Στὴ κορφὴ τῶν βράχων, ἀνάμεσα σὲ σκοῦρο πράσινο,
ξεχώρισα ἓνα μουντὸ κι' ἐπιβλητικὸ ἐρείπιο.

—Εἶναι τώρα τὸ παλάτι αὐτό, ἔρημο καὶ θλιβερό.
Στὶς μουχλιασμένες αἰθουσές του κατοικοῦνε τ' ἄγρια στοιχειά.
Κουκουβάγιες κι' ἐρπετὰ σιχαμερὰ στένουνε χορὸ, κάθε
ποὺ ἡ Νύχτα ἀπλώσει τίς σκοτεινὲς φτεροῦγες τῆς.
Ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια, κεῖ μέσα ἡ χαρὰ ἔλαμπε, κι' ἄστραφτε
τὸ πλοῦτες καὶ ἡ ἀρχοντιά. Κεῖ μέσα μιὰ εὐτυχισμένη
ὥρα, ἦρθε στὸν κόσμον ἡ βασιλοπούλα μας, βασίλισσα
τῆς ὁμορφιάς, σωστὴ θεὰ τῆς καλωσύνης.

Τώρα ὅμως, ὅλα ῥημάδια γίνηκαν, τώρα φόβος καὶ
τρόμος γεμίζει τὴν ἐρμὰ τριγύρω.

Τότε, μεγαλύτερη χαρὰ, πειδὼ ὀλόψυχη κι' ἀγνή, δὲν
σκορπίστηκε στὴ χώρα μας, ὅσο τὴ μέρα ποὺ στὸν κόσμον
ἦρθεν ἡ βασιλοπούλα. Κι' ὅλοι μας, μιὰν ἀπειρὴ ἀγάπη
καὶ σκοργὴ κλείσαμε μεσ' τὴ καρδιὰ μας. Ὅλοι σ' αὐτὸ παιδί
μας τὴ λατρεύαμε. Ἦτανε βασιλοπούλα τῆς βασίλισσας καὶ
βασίλισσα δικιά μας, ὅλου τοῦ κόσμου.

Τὰ χρόνια τῆς κυλούσανε σ' ἅν τὰ κρουστάλινα νερὰ καὶ
τράνεψε μὲ παιγνίδια στὴ γαλάζια θάλασσα σ' ἅν ψαροπούλα
καὶ στὸ πράσινο τὸ δάσος σ' ἅν πουλάκι. Ἀνθίξε σ' ἅν
τὰ κυκλάμινα ποτὺς ἴσκιους κι' εὐώδιαζε σ' ἅν ἀπριλιάτικο
μουστράνι ποτὺς ἀντάρια.

Μεγάλωσε κι' ἡ ὁμορφιά στὸ πρόσωπό τῆς ἔλαμπε καὶ
στὸ κορμί τῆς σμίλανε γραμμὲς ποὺ κι' ἡ Ἀφροδίτῃ, ἂν

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΕΤΡΟΣ
ΔΗΜΟΤ. ΚΥΚΛΑΔΙΝΑ ΠΟΙΟΥΣ
ΜΟΥΣΤΡΑΝΤΙ ΠΟΥΛΛΑΚΙ.

ζούσε, θὰ τις ζήλεβε. Καὶ τότε πειὰ μεγαλωμένη, ἡ καρδιά της δὲν στάθηκεν ἄνανθο λουλουδι, κι' ἀγάπησε, ὅσο μὲ τὴ τρυφερὴ ψυχὴ της καὶ δόθηκε μ' ἀγνὴ κι' ἄδολη ἀγάπη σ' ἓνα ψαρρᾶ, ὠραῖον, λιοκαμένο νεανία, μὲ γυμνὰ τὰ μπράτσα καὶ τὸ πλατὺ καὶ ῥωμαλαῖο στῆθος, στὸν ψαρρᾶ ποὺ τῆς τραγούδαγε τὴν ἀγάπη καὶ ὑποταγὴ του, ὅταν τὰ δίχτια του ἄπλωνε γιὰ νὰ ψαρέψει, τὴν αὐγὴ μὲ τὴ δροσιά, κι' ὅταν τὰ μάζεβε τὸ βράδυ, μὲ τὸ χρυσὸ φεγγάρι, ποὺ φώτιζε γλυκὰ.

Κι' ἡ ἀγάπη τοῦ ψαρρᾶ δὲν ἦτανε παρὰ σὰν τὴν ἀγάπη ποῦχε γιὰ τὴ θάλασσα, σὰν τὴ λαχτάρα ποῦχε γιὰ τὴ μάννα του.

Ἔνα δειλινὸ ποῦ ἔπεφτε ἀργό, κι' ὠχρό, ἡ Βασιλοπούλα, τὸν κάλεσε στὴν ἀμμουδιά της καὶ τοῦπε σιγαλά.

—Ἡ νύχτα αὐτὴ ποὺ φτάνει ἀπόψε, κάτι ἀπὸ μέσα μου τὸ λέει, θάναι ἀτέλειωτη κι' ἀγριωπὴ. Θ' ἀπλώσει σὲ λίγο τίς φτεροῦγες της βαρεῖς ἀπὸ θλίψη καὶ σκοτάδι δολερὸ θὰ σκορπιστεῖ τριγύρω. Καὶ τοὺς ἄλλους καὶ μὲς τοὺς δυὸ θὰ μᾶς σκεπάσει. Τ' ἀκοῦς, θὰ μᾶς σκεπάσει καὶ τοὺς δυὸ. Κἀτι ἀπὸ μέσα μου τὸ μαρτυράει...

Ἀναστέναξε κι' εἶπε ἀκόμα μὲ φωνή, ποῦμοιαζε σὰν ἐρωτιάτικο τραγοῦδι τοῦ ζέφυρου στὸ κρῖνο.

Ἄλλοι σὲ κείνον ποὺ δὲν ἔχει συντροφιά τὴ νύχτα νὰ διαβεῖ τὴν τρομερὴ κι' ἀπατηλὴ, ἄλλοι σὲ κείνον ποὺ δὲν ἔχει ἀγκαλιὰ νὰ τὸν ζεστάνει, νὰ τὸν σώσει ἀπὸ τίς λάμνες καὶ τ' ἄγρια θεριὰ ποὺ βασιλεύουν στὸ σκοτάδι...

Ἄλλοι σὲ κείνον ποὺ δὲν θάχει τὸ φῶς μεσ' τὴ ψυχὴ του νὰ τοῦ λάμπει καὶ νὰ τὸν θερμαίνει... Νὰ κύταξε, σὲ λίγο, τὸ φῶς θὲ νὰ σβυστεῖ...

Ὁ ψαρρᾶς, ταπεινὸς καὶ ξαφνισμένος, οὔτε τὰ μάτια του δὲν τόλμησε νὰ ὑψώσει. Ἀκουσε τὰ θερμὰ καὶ παρὰ ξένα τῆς βασιλοπούλας λόγια. σὰν μακρινὴ βοὴ ποὺ στέρνει τὸ πέλαγο ἀπὸ τὰ βάθη, σὰν τραγοῦδι ποὺ ἀχολογᾷ στίς ρεμματιές. Μὴ τολμῶντας νὰ κυτᾷ τὴ βασίλισσά του, ἐννοιωθε νὰ τὸν καλοῦν στὴ μανιασμένη θάλασσα γιὰ λυτρωτή...

Ἄλλοι σὲ κείνον ποὺ δὲν ἔχει ἀγκαλιὰ νὰ τὸν θερμάνει, ἄλλοι σὲ κείνον ποὺ ἡ νύχτα σκοτεινὴ κι' ἀπατη-

λὴ τὸν βρίσκει μοναχό!!!.

—Γλυκεῖα βασίλισσά μου, λέει τώρα κεῖνος, ἀγαπημένη πειδὸ πολὺ κι' ἀπὸ τὴ μάννα ποὺ μὲ γέννησε κι' ἀπὸ τὴ θάλασσα ποὺ μ' ἀνέθρεψε καὶ τὰ μυστικὰ τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ πόνου μ' ἔμαθε, ἔλα μαζί μου, ἔλα νὰ πᾶμε ἐκεῖ ποὺ ἡ νύχτα δὲν θὰ φτάνει ποτὲ καὶ τὸ γλυκὸ τοῦ ἡλίου φῶς θὰ λάμπει καὶ θὰ μᾶς φωτίζει θερμὸ καὶ ζωογόνο, ἀδιάκοπα, παντοτεινὰ. Ἐλα, γίνομαι ἐγὼ ὁ σκλάβος, ποὺ τὴ Νύχτα κοντὰ σου δὲν θ' ἀφήνει νὰ ζυγώσει... .

Καὶ τὴν ἄρπαξε, χωρὶς ἄλλη κουβέντα στ' ἀντρεωμένα μπράτσα του καὶ τὴν ἀπώθεσε ἀπαλὰ στὸ ψαράδικο καίκι του. Γελαστὸς ἄπλωσε τὰ πανιά κι' ἄρπαξε σβέλτα τὸ τιμόνι κι' ἔβαλε πλώρη στὸ κόκκινο σημάδι ποὺ φώτιζε τὴ Δύση ἀκόμα.

—Ἐκεῖ θὰ φτάσουμε, καὶ κοντὰ του τρέχοντας δὲν θὰ μᾶς σκεπάσει ἡ νύχτα ποτὲ Γλυκεῖα βασίλισσά μου. Καὶ τὴν ἔσφιξε πνιχτὰ μεσ' τὴν ἀγκαλιά του με τ' ἀντρεωμένα μπράτσα του...

... Μὰ χάθηκαν γιὰ πάντα πειὰ... . Οἱ βασιλιάδες μας ἀπ' τὸν καημό τους λειώσανε σὰν τὰ κερὰ, τὸ παλάτι καὶ τὸ βίος τους ῥήμαξε καὶ ἡ χῶρα στὸ πένθος καὶ στὴ συμφορὰ τους ἔκλαψε. Καὶ σὲ λίγο κι' ὅλη καταστράφηκε καὶ μ' αὐτὴ κι' ἐμεῖς τῆς ζωῆς οἱ σκλάβοι. Καὶ κάπου κάπου τώρα ἀκόμα κλαῖμε κι' ἀπὸ χαρὰ γιὰ τὴ χαρὰ τῶν δυὸ ποὺ χάθηκαν...

Κατέβασε τὰ μάτια ὑγρὰ καὶ πείρε γρήγορα τὸ παραγάδι κι' ἄρχισε νευρικὰ νὰ ξεμπερδεύει.

—Καὶ τοὺς περιμένετε ἀκόμα νὰ γυρίσουν;

—Ναί, πάντα τοὺς περιμένουμε νὰρθοῦνε. Ἐμεῖς οἱ ψαράδες ξέχωρα πάντα μεσ' τὴν ἐρημιὰ, ὅταν μπουνατσάροι ἢ θάλασσα, ἢ μεσ' τὴ κοσμοχαλασιὰ τῆς ἄγριας φουρτούνας, ἀκοῦμε τὸ τραγοῦδι τους χαρούμενο κι' εὐτυχισμένο, σὰ νὰ μᾶς καλᾷ στὸ φῶς καὶ στὴ χαρὰ... . Καὶ τὰ πονηρὰ τῆς θάλασσας, πῶχουν τὴ ψυχὴ τους μᾶς τραγουδᾶνε καὶ ἱστοροῦνε τὴ χαρὰ τους.

SOPRA UGO FOSCOLO A LONDRA

Che valse, Ugo, in Albione il tuo ristare;
Pellegrino infelice, una tremenda
Sorte t' incolse e invan l' ultima a l' are
Face d' amor chiedesti, ché l' orrenda

Ora piombò: di Calliroe le amare
Ripulse tí scoterono a la benda
Dagli occhi sí strappò. Ahimé le care
Imaginí del cor non v' é chi intenda

Fra color cui non fiede uman sospiro
E che d' Aroldo errar féan l' alma schiva.
Che sé deluso a l' arte fatta ignava

Egro tornò il tuo cor nel suo deliro,
Le due patrie da lunge ricercava
Invan, chè la speme ultima moriva!

11) 12) 29

Teodoro Briccos

ΣΤΟΝ ΟΥΓΟ ΦΩΣΚΟΛΟ

Τι ὠφέλησε, Οὔγο, ἂν στοῦ Ἀγγλου ἐπῆες τὴ χώρα;
Φτωχὲ ταξιδευτὴ, μοῖρα σκληρὴ
σ' ἤυρε καὶ μάταια ἐζήταες μὴ στερνὴ
λαμπάδα ἀγάπης στὸ βωμό. Ἡ μαύρη ὥρα

Χτυπαίει βαρειά: πᾶ ἡ ἄρνηση ἡ πικρὴ
τῆς Καλλιρρόης σ' ἐτράνταξε καὶ τώρα
λυθήκανε τὰ μάτια σου. — ὦ! ἀπροφώρα,
γλυκὰ ὄνειρα νὰ νειώση δὲν μπορεῖ

ὁ ἄπικτος κόσμος ποῦ συννεφιασμένη
τοῦ Ἀρόλδου τὴν ψυχὴ ἔδιωξε. — Ἡ καρδιά σου
σὲ ἀχρηστη τέχνη ἂν γύρναε γελασμένη

καὶ ἄρρωστη, ἐσὺ στὸ παραλήρημά σου
μάταια τὶς δύο σου ἐγύρευες πατρίδες
μακρυνάθε, ἀφοῦ οἱ στερνὲς σβύνανε ἐλπίδες!

Μετάφρ. Ἀνασ. Σκιαδαρέσης

ΓΥΦΤΟΙ

Λούζονται μεσ' στὸν ἥλιο τοῦ χειμῶνα
Τὰ τσαντήρια, ἀπὰ στὸ πράσινο χορτάρι
— Ἐγνοῖα, ποῖο δυνατό σπλαχνικό χέρι
Σέχει σηκώσει ἀπὸ δῶ, καὶ σέχει πάρει;

Βουτηγμένοι στὴ βροῦμα, κουρελῆδες,
Οἱ γύφτοι ἀτάραχοι στὴ ξαπλωσιά τους.
Γυμνὰ στὸν ἥλιο μαῦρα, μεστὰ στήθια:
Οἱ γύφτισες βυzaίνουν τὰ παιδιὰ τους.

Κι' οἱ γυφτοπούλες λιγερές, — ματιὲς ποὺ σφάζουν —
χορεύουν, καὶ τὸ ντέφι ὅλο χτυπᾷνε.
— Ἄν εἶναι μὲ κανέναν ἐδωκάτω
Ἡ μοῖρα καλὴ, μαζί σας, γύφτοι θάνα!

Γεωρ. Α. Κακριδῆς

Ἑρρίκου Χάινε

Ἰντερμέτζο

11

Δὲ μ' ἀγαπᾷς, δὲ μ' ἀγαπᾷς
θαρρεῖς πὼς μὲ πικραίνει τάχα;
Μὲ φτάνει, κ' εἶμαι βασιλιάς,
ἂν ἰδῶ τὰ μάτια σου μονάχα.

Πὼς μὲ μισεῖς πάρα πολὺ
μοῦ λείει τὸ ρόδινό σου στόμα.

Ροδόχειλα, μ' ἔνα φιλὶ
ἐγὼ παρηγοριέμαι ἀκόμα.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΕΟΥΡΙΟΥ

Μετάφρ. Ἀνασ. Σκιαδαρέσης

ΔΙΟΝ. ΖΑΚΥΘΗΝΟΥ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ(*)

Ἀπὸ τώρα κ' ἐμπρὸς ἔχουμε νὰ παρακολουθήσουμε τὸν εἰρηνικὸ ἄνθρωπο, τὸν ποιητὴ καὶ τὸν ἡθικολόγο φιλόσοφο. Εἶναι ἡ ἐποχὴ, ποὺ τὰ μαλλιά ἀρχίζουν ν' ἀσπρίζουν· ὁ ἐρχομὸς τῶν γηρατειῶν ἐμετρίασε σημαντικὰ τὴν πολεμικὴ ὁρμὴ τοῦ ἀγωνιστῆ Λασκαράτου. Χωρὶς, ἐννοεῖται, νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὶς ιδέες του, καὶ ἔχοντας αὐτὲς γιὰ βάση ἀρχισε νὰ δουλεύῃ σιγὰ-σιγὰ τοὺς «Χαραχτῆρες» του. Συγχρόνως καταγινόταν μὲ τὰ ποιήματά του καὶ στὰ 1872 ἐξέδωσε τὰ «Στιχοῦργήματα».

Κυριώτερα ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τῆς ποιητικῆς αὐτῆς συλλογῆς εἶναι τὸ «Ληξούρι», ἡ «Βάρκα - Κανονιέρα» — γι' αὐτὰ τὰ δυὸ μιλήσαμε παραπάνω — «ἡ γέννησή μου» «γιατὶ τὰ τάλλαρα τὰ λένε τάλλαρα», ὁ «Πνίχτης», ὁ «Καυγᾶς μεταξὺ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως», «Τὰ διάφορα σονέττα» κ. ἄ.

Ὁ «Πνίχτης» εἶναι μιὰ σοβαρώτερη προσπάθεια καὶ ἀξίζει νὰ γίνῃ γι' αὐτὸν ξεχωριστὰ λόγος. Στὸ ποίημα αὐτὸ ὁ Λασκαράτος προσπάθησε νὰ ἐμψυχώσῃ τὸν τύπο τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Πολὺ δύσκολο τὸ θέμα· μόνο τοῦ Εὐρικήδη, τοῦ Λάντη ἢ τοῦ Δοστογιέφσκη ἡ τέχνη θὰ μπορούσε νὰ παρουσιάσῃ ἓνα δημιούργημα ἄρτιο. Μ' ὅλ' αὐτὰ ὁ ποιητὴς μας πέτυχε ἀρκετὰ καὶ μόνο τὸ ἀκαιρο ἀνακάτεμα τοῦ σοβαροῦ μὲ τὸ ἀστεῖο ταράζει συχνὰ τὴν ὁμοιομορφία καὶ τὴ σοβαρότητα τοῦ ποιήματος. Πολὺ λεπτὰ συνδυάζεται ἡ μετάπτωση τῆς ψυχῆς τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀπὸ τὸ ἓνα συναίσθημα στὸ ἄλλο. Ἡ ζωγραφιὰ τοῦ τύπου εἶναι πολὺ ζωνρὴ καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα ὑποβλητικὴ τόσο, ποὺ αἰσθάνεται κανεὶς ἀνατριχίλα. Ὁ ἁμαρτωλὸς φιλάργυρος κλεισμένος μέσα στὸ σπίτι του· νύχτα, ἡσυχία τριγύρω· μὰ ἡ φαντασία τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνήσυχη· ὁ φό-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ τεῖχος Αὐγούστου

βος, ὁ πιστὸς ἀκόλουθος τῆς ἁμαρτίας, φωλιάζει μέσα στὴν ψυχὴ του:

Τὴ νύχτα μοναχὸς μὲς στὸ ἔρημό του
ἀκούει βόγγους καὶ ἔχινπους καὶ γέλοια,
ποὺ ἀντηχοῦνε βαθιά στὸ ψυχικὸ του
καὶ τὸ σπίτι σειέται ἀπ' τὰ θεμέλια·
καὶ τὸ σκύλο του π' ἄσειστος κοιτάζει,
τονὲ βλέπει συχνά ν' ἀνατριχιάζει.
Τότες ἀκούει σιὰ κούκκαλα νὰ τρέχῃ,
ὁ βδελυρὸς φιλάργυρος τὸν πάγο
καὶ ἰδρωτὰς κρύος τὸ πρόσωπό του βρέχει.
Τότες διάπλατο μνῆμα σαρχοφάγο
τοῦ βάνει ὁ λογαμὸς του στὸ κεφάλι,
καὶ παίρνει τὴν καρδιά του ἐρμιά καὶ ζάλη.

Μὰ, ἐνῶ ἡ ψυχὴ παλεύει μέσα στίς ὑπόνοιες αὐτὲς, ἔχοντας μπροστά της τὸ φόβο τοῦ θανάτου, ξαφνικὰ ἓνα φῶς προβαίνει· εἶναι τὸ φῶς τῆς μετάνοιας. Γιὰ μιὰ στιγμή ἡ ἀνησυχία καὶ ὁ φόβος ὑποχωροῦν μπροστά στὴ γαλήνη καὶ στὴν πίστη, ποὺ γεννᾷ ἡ μετάνοια. Καὶ τότε:

Μένει τ' ἀνθρώπου ξάστερος ὁ ναὺς
καὶ ἀκούει γλυκεῖα εὐτυχία μὲς στὴν καρδιά του·
καὶ ἐλεύθερη ἡ ψυχὴ του ἀπὸ καπνούς,
ζῇ γιὰ λίγο τὴ χάρη τοῦ ὑπεριτάτου.
Ἀκούει χαρὰ ἀσυνήθειστη καὶ ἀδωότη
ποὺ τονε πλησιάζει στὴ Θεότη.

Ἔχει, καθὼς εἶπα, τὸ ποίημα αὐτὸ ἓνα βάθος καὶ μιὰ δύναμη, ποὺ δὲν τὰ συναντοῦμε συχνὰ στὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου.

Ἀπὸ τὰ ἄλλα σατυρικὰ ποιήματα τῆς συλλογῆς ἀξίζει νὰ σημειωθοῦν «Ἡ γέννησή μου» καὶ τὸ ἔξυπνο «Γιατὶ τὰ τάλλαρα τὰ λένε τάλλαρα». Ἀπὸ τὰ σονέττα του πολλὰ εἶναι εὐθύμια, ἀριστοτεχνικὰ στὴ μορφὴ καὶ προκαλοῦν ἀβίαστο καὶ εἰλικρινὲς τὸ γέλιο. Ἐνὰ ἀπ' αὐτὰ εἶναι καὶ τὸ «Ἐπιτάφιος» ἓνα μπε-
κρή». Τὸ μεταφέρω ἐδῶ ἀκέραιο.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥΚλάψτε, τσίτσες· καὶ ὀρφανὲς κλοντῆρες(1)
Κλάψτε, ταβέρνες, ἔρημες καὶ κλειστές.

(1) Τσίτσες, κλοντῆρες = δοχεῖα γιὰ κρασί.

Πουλιό γλυκειές βαρέλλες, μὴ γιομίστε
 Κι' ὁ ἄνιρας, ἔχ' χτυπᾷ τ' ἄδη τοὶ θύρες!
 "ὦφον! σκληρὸς κι' αἵματοβόρος Μοῖρες!
 Καὶ τὶ θὰ γένη ἢ φαμελιά π' ἀφήσετε;
 Ξέσκεπη, ἀπάνθρωπος, καὶ δὲ λυπεῖστε;
 Μπότσες, κανάτες, κοῦπες κακομοῖρες
 θυγατέρες γλυκειές τοῦ μακαρίτη!...
 Καὶ σὺ, βαρέλλα ἢ, κλάψα φτάνει.
 Κ' ἔχε ἔγνοια τώρα σὺ τόσημο σπίτι.
 Βγάλε καὶ βάλ' του ὥστόσο ἓνα στεφάνι.
 Τοῦ πρέπει, τὶ παρθένος πάει στὴ Λίτη (1)
 «Δὲν ξέρω ἀπὸ νερό» εἶπε πρὶν πεθάνη!

Ἡ παρωδία τοῦ «Καυγᾶ μεταξὺ Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλέως» εἶναι ἓνα ἀριστουργημα στὸ εἶδος αὐτὸ, γραμμένο μὲ εὐθυμία καὶ πνεῦμα. Ἐνῶ ὁ ποιητὴς ἀρχίζει τὴν παρωδία, παραφράζοντας μὲ πολὺ μεγάλη ἐλευθερία τὸ ὁμηρικὸ κείμενο, ὥστε μεταφέρει στὴν ὁμηρικὴ σκηνὴ πρόσωπα καὶ γεγονότα τῆς νεώτερης ζωῆς.

Στὰ «Στιχοὺργήματα», ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ποίημα «Στὴν εἰκόνα τῆς γυναικός μου», ποὺ ἀνάφερα καὶ παραπάνω, ὑπάρχουν καὶ λιγοστὰ ἄλλα λυρικά ποιήματα, ποὺ μᾶς δείχνουν πὼς ὁ Λασκαράτος εἶχε ἀρκετὴ ἐπιτυχία καὶ στὴ λυρική ποίηση. Τὰ ποιήματα αὐτὰ δὲν ἔχουν, βέβαια, λυρικὸ βάθος, οὔτε ξεσκεπάζουν μιὰ λεπτὴ καὶ πολυσύνθετη ποιητικὴ ψυχὴ. Εἶναι ὅμως ἀπαλὰ καὶ ἥρεμα, ἀβίαστα στὸ ὕφος καὶ γιομᾶτα μουσικότητα, ποὺ μᾶς θυμίζει τὴ σπουδὴ τοῦ ποιητῆ στὴν ἰταλικὴ φιλολογία. Εἶναι αὐτὸ ἓνα σημεῖο, ποὺ μπορεῖ νὰ χρησιμέψῃ γιὰ σύνδεσμος μεταξὺ τοῦ ὁμηρικοῦ καὶ βίαιου Λασκαράτου καὶ τῶν ἄλλων λυρικῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἑπτανησιακῆς Σχολῆς. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πρωτότυπα, ἔχουμε καὶ μερικὲς μεταφράσεις ἀπὸ τὰ ἰταλικά, ὅπως π.χ. τὸ «Μήσιμώσης στὸν τάφο μου ἀπάνω» καὶ τὸ «Σ' εἶνα μικρὸ καϊκάκι» τοῦ Θεοβαντῆς, ποὺ

(1) Δίτη: Ἡ λέξη παρμένη ἀπὸ τὴ Μυθολογία. Dis, Ditis στὰ Λατινικά = Ζεὺς καταχθόνιος, Πλούτων. Ἐπομένως ἡ ἔννοια: «γιατὶ παρθένος πάει στὸν ἔδην».

ἔγιναν δημοτικὰ καὶ τραγουδιῶνται ἀκόμα μέχρι σήμερα στὴν Ἑπτάνησο.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ ποῦμε καὶ δυὸ λόγια γιὰ μιὰ συλλογὴ ἀνέκδοτη γραμμένη ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ποιητή. (1) Ὅπως ἔγραφα ἄλλοτε: «Φαίνεται πὼς εἶναι μιὰ συλλογὴ ἔτοιμη γιὰ τύπωμα, πιθανότατα ἡ συλλογὴ, ποὺ ἀναγγέλθηκε ἀνάμεστα στὰ ἀνέκδοτα ἔργα τοῦ ποιητῆ πίσω στὸ ξόφυλλο τῶν Στιχοὺργημάτων.» (2) Τὰ ἀνέκδοτα αὐτὰ ποιήματα προσθέτουν ἀρκετὰ στὴν ποιητικὴ δημιουργία τοῦ Λασκαράτου.

* * *

Ἄν τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς τοῦ Λασκαράτου πέρσαν γιομᾶτα θλίψης καὶ κατατρεγμοὺς, τὰ τελευταῖά του χρόνια γνώρισαν τὴν ὑπόληψη τοῦ μορφωμένου κόσμου. Κ' ἡ ὑπόληψη αὐτὴ—καρπὸς μιᾶς πολύχρονης συγγραφικῆς ἐργασίας—ξεπερνάει τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδας. Ὁ ἀφωρισμένος τοῦ Λεξουριοῦ γίνεται τὸ ἀντικείμενον πολλῶν ἄρθρων τοῦ ἐλληνικοῦ καὶ τοῦ ξένου—κυρίως τοῦ ἀγγλικοῦ—τύπου. Τὴ βαθειὰ αὐτὴ ἐχτίμηση τοῦ διανοούμενου κόσμου τὴν κατάλαβε κι' ἀπὸ κοντὰ ὁ Λασκαράτος, ὅταν στὰ 1884 ἦρτε στὴν Ἀθῆνα καὶ ἔδωσε στὸ φιλολογικὸ σύλλογο «Παρνασσός» μιὰ διάλεξη μὲ θέμα: «Οἱ πρόοδοι τῆς Κεφαλониᾶς ἐδῶ καὶ πενήντα χρόνια». Τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Λασκαράτου στὸν «Παρνασσό» μᾶς τὴ διηγείται μὲ τὴ συνηθισμένη του κομπό-

(1) Πολλὰ ποιήματα τοῦ Λασκαράτου εἶναι σκορπισμένα σὲ διάφορα περιοδικά. Ὁ ἀγαπητὸς φίλος κ. Ἀντωνᾶτος, ποὺ μὲ τόση ἀγάπη ἀσνολεῖται μὲ τὸ ἔργο τοῦ Λασκαράτου, τὰ ἔχει μὲ ἐπιμέλεια μαζέψει κ' ἐλπίζω ὅτι μιὰ μέρα θὰ τὰ ἔχουμε ὅλα μαζί σὲ μιὰ καινούργια ἔκδοση.

(2) Ἐνέκδοτα ποιήματα τοῦ Λασκαράτου, Δελτίον Ἀκαδημ. Ὁμί-
 ΔΗΜΟΣΙΑΝ 1926 κ. 774—βλ. σχετικῶς Περιοδ. «Λογοτέχνης» 1927 φύλ. 1-2
 ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΜΟΤ. ΒΟΥΛ. Ἡ Βοῦτις εἰδ. Δελτίο Νεοελλ. Βιβλιοθήκης, 1927, φύλ. 3
 καὶ «Νέα Ἑστία 1927 σ. 155 ἔξ.

τητα ὁ κ. Ξενόπουλος. «Όταν, λέγει, παρουσιάσθη εἰς τὸ βῆμα ὁ ἰσχυρὸς καὶ ὑψηλὸς ἐκείνος γέρων μὲ τὴν ἀγαθὴν καὶ εἰρηνικὴν φυσιογνωμίαν, μὲ τὴν γρυπὴν μύτην καὶ τὴν κάπως κυρτὴν ράχιν, ὁ ἐπτανήσιος ἀριστοκράτης μὲ τὴν παλαιοῦ συρμοῦ ρεδιγκόταν καὶ μὲ τὸ ψηλὸ καπέλλο εἰς τὸ χέρι—τὰ χειροκροτήματα ἀντήχησαν ὡς βροντὴ καὶ εὐθὺς ἔπειτα ἔγινε τόση σιωπὴ, ὥστε, ἂν δὲν ἠκούετο τὸ πέταγμα τῆς μυίας, ἠκούετο ὁμως..... ἡ φωνὴ τοῦ Λασκαράτου, ἡ ἀδύνατη καὶ βραχυὴ ἐκείνη φωνούλα, μὲ τὴν ἰδιόρρυθμον κεφαλληνιακὴν προφορὰν».

Τὴν ἴδια ἐποχὴ χάρισε στὸ φιλογογικὸν σύλλογον «Ὁ Βύρων» τὸ χειρόγραφο τῶν «Στοχασμῶν» του, ποὺ ἐκδόθηκε τελευταῖα ἀπὸ τὸν κ. Γανιάρη μὲ πρόλογο καὶ ἐπιμέλεια τοῦ Δημ. Ταγκοπούλου. Στους «Στοχασμοὺς» συγκεντρώνεται ὅλη ἡ κοινωνικὴ θεωρία τοῦ Λασκαράτου. Ὅ,τι σὲ ἄλλα βιβλία του ἔγραψε σκορπιστὰ τὸ συγκεντρώνει καὶ τὸ παρουσιάζει σ' ἓνα εἶδος γνωμικὰ, στὰ ὁποῖα τόσο ἀρμονικὰ ἀδελφώνεται ἡ παρατήρηση καὶ ἡ συμβουλή. Τὸ ἔργο αὐτὸ, περισσότερο ἴσως ἀπὸ κάθε ἄλλο του ἔργο, δείχνει τὴ βαθεῖα κοινωνικὴ πείρα καὶ τὸν ἀκλόνητο ὀρθολογισμό τοῦ Λασκαράτου. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ, «Οἱ Στοχασμοί» ξεσκεπάζουν τὴν ἀδρὴ φυσιογνωμίαν τοῦ συγγραφέα. «Κάθε μου ἄλλο σύγγραμμα, γράφει κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο, εἶναι ἀπλῶς μόνον σύγγραμμά μου· οἱ Στοχασμοί μου ὁμως εἶμαι Ἐγώ».

(Ἐχει συνέχεια)

ΔΙΟΝ. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

ΓΝΩΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΩΣΚΟΛΟ

Ὁ Φώσκολος ἀγαποῦσε μὲ πάθος τὴν ἐλευθερίαν. Δὲν τῆς ἔκαμε ποτέ τὴν πααρμικρὴ ἀπιστία.

Βύρων

ΖΑΝ ΜΟΡΕΑΣ

ΣΤΡΟΦΕΣ. ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

VII

Τί κι' ἂν μαδάῃ τὸ ζηλευτὸ
ῥόδο, ἀπ' τὸν ἄνεμο δαρμένο!
καὶ τί, ἓνα ἀχιδοβόλο ἀητὸ
τὸ βόλι ἂν ρίχτη ματωμένο!

Τί, γιὰ τῆς λύρας τὴ φωνή,
ποῦ ἡ λύσσα ἀφρίζει ὁλόγυρά της!
τί, ἂν ἡ ζωὴ μου ἡ σκοτεινὴ
πῆρε κακὰ τὸ πέταγμά της

Πεταφρ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΜΗΣ

ΛΗΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Πόσος καιρὸς ἐπέρασε,
Ὅπου βαθεῖα σὲ κλείσαιε στὸ χῶμα!
Βουβὸς ξεσκίζει ὁ πόνος τὴν καρδιά,
Καὶ δὲν ἐμοιρολόγησε τὸ σιόμα.

Πόσος καιρὸς ἐπέρασε!
Πόσος καιρὸς θὲ νὰ περάσῃ ἀκόμα,
Πλὴν ζωντανὴ θὰ μεῖνῃ ἡ ζωγραφὴ
Τῆς στερεῆς σου θαρρείας μὲ τ' ἀχνὸ χρῶμα.

Κι' ἂν ὅλοι σὲ ξεχάσανε,
—Πάντα ἡ ζωὴ νικάει ὁδὼ χάτον
Στὴν πάλῃ, μὲ πλανέματα καὶ μ' ὄνειρα,,
Τὸ κορτερό ἐρεπᾶνι τοῦ θανάτου,—

Ἐγὼ ποτέ. Καὶ τόσος μου ὁ καῖμός,
Ποῦ κι' αὐτὸ δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ τὸν σβύσῃ,
Καὶ ὡς τώρα σὲ τραγουδῶ μου ξεσπᾶ,
Σὲ λουλουδὶ στὸν ἰάφο μου θ' ἀνθίσῃ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Ζάκυνθος 1893

† Α. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κ. ΡΑΛΟΥ

ΑΛΗΘΕΙΣ ΠΘΑΝΑΤΟΙ

Ο ΒΑΛΤΕΡ ΣΚΩΤΤ

Ο Μεγλύτερος Ιστορικός Μυθιστοριογράφος

Νά ένα ἀπό τὰ ὀνόματα τὰ ὁποῖα δὲν θ' ἀποθάνουν ποτέ. Ὁ *Walter Scott* γεννήθη ἐν Ἑδιμβούργῳ τὴν 15ην 1771 καὶ εἶναι ἀναντιρρήτως ὁ μεγαλύτερος μυθιστοριογράφος τῆς Ἀγγλίας καὶ τοῦ κόσμου, ἀστὴρ πρῶτου μεγέθους ἀπὸ ἐκείνους ποὺ γινώριζε νὰ γεννᾷ ἡ Ἀγγλία, ἡ πατρίς τοῦ Σαίξπηρ, τοῦ Μίλτωνος, τοῦ Βίκωνος, τοῦ Βύρωνος. Γόνος λίαν ἀρχαίας σκυτικῆς οἰκογενείας. Ἡ νεότης του εἶναι μία συνεχὴς ἀταξία, ἀνωμαλία, ἄνω τῆς ὁποίας πλανᾶται ἐν μέγῳ πνεύματι. Ἐδειξε μακρόθεν ἀξιοσημείωτον εὐρύαν ἀλλὰ καὶ χαρακτηριστὰ ἀκαταστατον. Αἱ σπουδαί του ὑπῆρξαν λίαν ἀτακτοὶ διακεκομμένοι. Ἦτο πρὸ παντὸς κακὸς μαθητὴς καὶ τὸ μόνον τοῦ ἴσως προσὸν ἦτο ὅτι ἀνεγίνωσκε πολὺ, ἦτο εἰς βιβλιοφίλος, εἰς τύπος αὐτοδιδάκτου. Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι κατηρτίσθη μόνος του καὶ τίποτε δὲν χρεωστῇ εἰς τοὺς διδασκάλους του. Ἦτο τέλειος αὐτοδίδακτος ἐξ ἐκείνων ποὺ θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπωμεν μετὰ τοῦ Ἀλ, Οὐμβόλδου· «Ἦμην δεκαοκτὼ ἐτῶν καὶ δὲν ἐγινάρζα τίποτε. Οἱ διδάσκαλοί μου δὲν προέβλεπον οὐδὲν καλὸν διὰ τὸ μέλλον μου, ἀλλ' ἂν ὑποαπσόμεν εἰς τὰς μεθόδους των καὶ ἠκολούθουν τὰς ἀπαιτήσεις των, τότε σῶμα μου καὶ τὸ πνεῦμα μου θὰ κατεστρέφοντο διὰ πιντός. Ἦτο εἰς ἀτίθαστος δέντου ἔμενε ἄλλο παρὰ νὰ γίνῃ μέγας μυθιστοριογράφος. Ὅταν ἔγεινε δεκαῆξ ἐτῶν εἰσῆλθεν εἰς τὰ γράφειά τοῦ πατρὸς του ὡς ἀντιγραφεὺς νομικῶν πράξεων. Τέλος τῶ 1792 ἔγεινε δεκτὸς ὡς δικηγόρος. Ἠγόρευεν ὅμως ὀλίγον καὶ διεσκέδαζεν ἀλύπητα. Εὐθυμὸς σύντροφος καὶ καλὸς συμπότης καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον λέγομεν ἡμεῖς «καλοκουβεντιά». Εἶχε καὶ αὐτὸ τὸ προσόν. Διηγείτο θαυμάσια. Κατηύρρανε πάντας διὰ τῆς φωσφορίζουσης εὐφυολογίας του, Μολονότι τὰς τόσας ἑλλείψεις του, κατήγαγε δικανικοὺς τινὰς καὶ ρητορικοὺς θριάμβους.

Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις τὸν ἔρριπεν εἰς πατριωτικὴν παραφοράν. Ἐστρατολόγησε μάλιστα ἐν εἰδῶς ἑπικουρὸν τὸ ὅπτιον οὐδέποτε ἔξεστράτευσεν. Περιεργόμενος τὰς ποιητικὰς ἀγγλικὰς λίμνὰς συνήντασε καὶ ἐγνώρισε τὴν θυγατέρα πρῶτοντος ἐνὸς Ἰάλλου Charpentier ἣν καὶ ἐνυμρεύθη. Αὕτη εἶναι ἡ «Λαίδη τῶν

λίμνων». Παρὰ τὰς ἐπιτυχίας του εἰς τὸ δικηγορικὸν στάδιον ἠσθάνετο ἀκαταμάχητον ἔλξιν πρὸς τὴν φιλολογίαν. Τὸ 1802 ἄρχισε δημοσιεύων βοηθεία τοῦ Μπελλάντιν μεταφράσεις καὶ συλλογὰς γερμανικῶν ποιήσεων καὶ περὶ τῶν ἡθῶν τῶν βορείων λαῶν Ἐν τούτοις αἱ φιλολογικαὶ δόξαι δὲν τὸν ἐμέθησαν τελείως καὶ ἐφρόντισε νὰ διορισθῇ εἰς τι ἐπαρχεῖον. Ἐν τῇ μεταξὺ τὸ πνεῦμα του κατετυραννεῖτο ὑπὸ καταπληκτικῶν σχεδίων κερδοσκοπικῶν ἐπιχειρήσεων. Πρὸς στιγμὴν ἐξώρμησε εἰς τὴν πολιτικὴν ὡς λυσσῶν τῶρος. Συμβίλλετο συγχρόνως μὲ τυπογράφους καὶ ἐκδότας. Ἐκέρδιζε διὰ τῶν ιδίων ἔργων καὶ ἤρχισε ἐκδίδων τὰ ἔργα τῶν φίλων του. Ἐγκατέλειψε τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ Ἑδιμβούργου καὶ ἐδημιούργησε τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Κάρτερλυ Ριβίου καὶ ἐνὸς ἄλλου περιοδικοῦ. Ἐξέδωκε τὰ ἔργα τοῦ Δρύδενεϊς 18 τόμους, ἠθέλησε κατόπιν νὰ ιδρύσῃ μέγαν οἶκον διὰ νὰ ρίψῃ τὸν Κόστεμπλ καὶ μετέσχε τῆς διευθύνσεως τοῦ Θεάτρου τοῦ Ἑδιμβούργου. Ἡ δημοσίευσις τῆς «Λαίδης τῶν λίμνων» ἠύξησε τὴν φήμην του. Ἀλλὰ αἱ βιβλιοπορικαὶ ἐπιχειρήσεις του διῆλθον τοιαύτην κρίσιν ὥστε ἠναγκάσθη νὰ συνδιαλλαγῇ πρὸς τὸν Κόνσταμπλ. Τότε περίπου ἐν τούτοις ἠγόρασε τὴν ἑπαυλιν Ἀμποττςφόρ ἣν κατέστησε περίφημον. Ἐφύτευε, ἐκαλλιέργει καὶ ἐστρογγύλευε τὰς κτήσεις του καὶ συγχρόνως συνεκρότει μεγάλην συλλογὴν μεσαιωνικῶν πανοπλιῶν! Καὶ μέχρι τοῦ 1814 ἐν τούτοις ἐν ἡλικίᾳ 43 ἐτῶν δὲν εἶχεν εὐρεῖ ἀκόμη τὸν δρόμον του. Καὶ ὅμως εἰργάζετο ἀπαύστως διὰ ν' ἀντιμετωπίζῃ τὰς εἰς ἀνεύρεσιν ὑποχρεώσεις του, ἔθεσε τὴν χεῖρα του μίαν ἡμέραν ἐπὶ παλαιοῦ τινος χειρογράφου. Τὸ ἀνενέωσε, τὸ ἐζωντάνευσε καὶ τὸ ἐδημοσίευσεν. Αὐτὸς εἶναι ὁ περίφημος *Βαβεργλέου*. Εὗρε τέλος τὸν ἀληθῆ του δρόμον! Ἐπὶ δέκα ἔτη δίδει διαδοχικῶς ὅλα τὰ ἱστορικὰ ἐκεῖνα μυθιστορήματα τὰ ὁποῖα ἐμάγευσαν τὸν κόσμον πλήρη ζωῆς, πλήρη δροσερῶν περιγραφῶν ὅπου ἀναζοῦν ὅλα τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα, ὅλαι αἱ ἡρωϊκαὶ ἀπόψεις ὅλαι αἱ ποιητικαὶ παραδόσεις ὅλοι οἱ ἀφελεῖς θρόλλοι τῆς γηραιᾶς Σκωτίας, ὁ *Γκὺ Μάννερχ*, ὁ *ἀρχαιοπώλης*. Ἡ νύμφη τοῦ Λάμμουρ. Τὸ 1817 ἦλθε ὁ *ζαῖβαν* ὅστις ὑπῆρξε μία καινοτομία. Ὁ συγγραφεὺς ἀφίσταται ἐντελῶς εἰς τὴν φαντασίαν του καὶ ἐάν ὑπὸ ἐποψίν ἱστορικὴν τὴν διήγησιν καταπορτώνεται ἀναχρονισμοὺς καὶ ἀνακριθείας ἀπὸ δραματικῆς ὁμῶς ἀνακτᾷ γνάμην καὶ δύναμιν χρωμάτων ἀγνώστου ἔως τότε. Καὶ ὅμως πᾶν πρᾶγμα παράδοξον. Ὁ Βάλτερ Σκωττ προτιμᾷ τὴν ἀνωμαλίαν. Θέλει νὰ θεωρεῖται ὡς πυργοδεσπότης τοῦ Ἀμποττςφόρ παρὰ ὡς συγγραφεὺς. Ἀλλ' οἱ κρι-

τικοὶ τὸν ἀνεκάλυψαν καὶ ὁ πύργος τοῦ κατέστη μετ' ὀλίγον τὸ προσκύνημα τῶν θαυμαστῶν τοῦ πάσης ἐθνικότητος καὶ πολλῶν ἐξοχοτήτων. Ἡ Μ. Βρετανία τὸν ὠνόμασε βαρωνέττον. Ἐξώδευσε τρελλὰ ποσὰ διὰ τὴν αἰξίση καὶ καλλωπίση τὸ κτήμα του. Ἐταξείδενεν εἰς τὴν Ἱρλανδίαν ὡς ἡγεμὼν. Ἐξώδευσε τόσα ὥστε παρὰ τὰς μεγάλας ἐπιτυχίας του, ἐπλεεν ἐνὶ τῶν χρεῶν. Οἱ φίλοι τοῦ προσήλθον εἰς βοήθειάν του χωρὶς νὰ τὸν ἐρωτοῦν. Ἄλλα τοῦ ἐπηλθον καὶ δυστυχήματα. Ἐχασε τὴν λατρευομένην γυναῖκα του, κατεβλήθη ὑπὸ ἀσθενειῶν καὶ πρὸς στιγμὴν ἐστάθη ἀδύνατον νὰ γράρῃ πλέον. Τέλος προσεβλήθη ὑπὸ ἀποπληξίας. Ταξείδιον εἰς τὴν Ἰταλίαν δὲν τὸν ἀνέρρωσε. Νέα προσβολὴ τὸν ἐθανάτωσεν ἀκόμη. Ἡδυνήθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀμποττ-Σφόρ ἔπου ἐσθέσθῃ σιγὰ σιγὰ. Ὁ Βαλτερ Σκῶττ ἠγαπήθη παρ' ὧλων ὅσοι τὸν ἐπλησίασαν. Τὰ τέκνα του δὲ κυριολεκτικῶς τὸν ἐλάτρευαν. Ἐξακολουθεῖ νὰ θέλγῃ διὰ μόνον τῶν ἔργων του.

Μέγας ἀνδριάς του ἐστήθη ἐν Ἐδιμβούργῳ. Τὰ ἔργα του μετεφρίσθησαν εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου.

Ὁ Βάλτερ Σκῶττ βεβαίως ὑπῆρξεν ἐν φαινόμενον. Ἡ φαντασία τοῦ ἐν μεταλλεῖον, ἐν ὄρυχείον ἀδαμαντῶν!

K. ΡΑΔΟΣ

ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΙΔΙΜΙΓΚΙΑ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἐπήρανε σὶδ ἱκάντο μέγαρον πολλά

καὶ ἄλλα μὲ πύργους καὶ κασιέλλα ἐκάμανε.

Ἐξοδα περιτὰ γὰρ τέτοια ζᾷ

οἱ σταῦλοι τῶν σπιτιῶν τοὺς τοὺς ἐφιάνατε

Κάποιος ποὺ τὰ παράσημα ἐπιδείξῃ τὰ βγάδουν

μὲ καὶ μικρομαγαζιά τεριάζουνε καὶ μοιάζουν.

Ἀπὸ ἐμπορεύματα ἀδειανὰ καὶ εἶδη σποῦδατα καὶ φῖνα

τὰ λίγα ἐκεῖνα ποὺ ἔχουνε τὰ βάζουν σὶ τὴ βιτρίνα

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

BIBLIOGRAPHIE IONIENNE

Ηροσθηκαί

31. — «Περὶληψὶς τῶν Πράξεων τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, φιλοπονηθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοταλοράγγητος Κωνσταντίνου Χριστοδούλου, διορθωθείσα δὲ ὑπ' ἀνδρῶν λογίων. Ἐκδοσις νέα διὰ δαπάνης Σεργίου Χ. Ρωφτάνη, πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων. Ἐν Ζακύνθῳ, τυπογραφεῖον ὁ Παρνασσὸς Σεργίου Χ. Ρωφτάνη, διενθυνόμενον παρὰ Ν. Ι. Ταρουσοπούλου ΑΩΝΖ (1857).»

Εἰς Σχῆμα 8ον μικρ. διαστ. 12X18 χιλ. μέτρου καὶ σελίδων 64. Ἐν σελ. β' φέρει μεταλλογράφημα, περιέχει ἐν ὅλῳ κεφάλαια Κς [

32. — «Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου ὁ Ἀσπασμὸς εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα (ποίημα). Ἐν Ζακύνθῳ 1864».

Εἰς 8ον μικρ. καὶ σελ. 7.

33. — «Ἐκχείλισμα τῆς κοινῆς γνώμης ἐπὶ τοῦ τραγελάφρου. Ἐν Ζακύνθῳ, τῇ 8 Ἰουλίου 1865 ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Τυπογραφείου ἢ «Ἀυγὴ».

Ἡμίφυλλον (Plangard) διαστ. 15X11 ἐκ μέτρου. Περιλαμβάνει εἰς τρεῖς στήλας τριάνοντα στροφὰς τετραστίχους εἰς τὴν δευτέραν στήλην ἑλλείπει ἡ πέμπτη στροφή καὶ ἀντικαθίσταται διὰ τρισάφων σειρῶν ἀποσιωπητικῶν.

Πέντε θυμάτων αἱ Σκαῖ

Σὲ μία ράχη φωνάζουν

Τοὺς ἀνωτάτους Δικαστὰς

Νὰ πᾶν ἐκεῖ τοὺς Κράζουν.

(Σλ. Α. Στροφ. Α.)

Ἄνωθεν καὶ εἰς τὸ μέσον ὑπάρχει μικρογραφία παριστῶσα ἄγγελον κλέοντα, ἔτρα δὲ ἄλλα πέριξ καλλιτεχνικὰ κοσμήματα ἀποτελοῦσι τετραχώνων πλαίσιον, τυπογραφικόν. Εἰς τὸ τέλος τῆς ὅλης ποιήσεως σημειοῦται (εἰς πολίτης).

34. — «Τὸ περὶ τῆς Μουσικῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ζήτημα ὑπὸ Παναγιώτου Γριτζάνη. Δημοσιευθὲν τὸ πρῶτον διὰ τῆς ἐν Νεαπόλει ἐκδιδομένης Ἑλληνικῆς ἐφημερίδος «τῶν Λαῶν» ἐκδίδεται νῦν ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ συντάξαντος αὐτὸ δαπάνῃ. ἐν Νεαπόλει, ἐκ τῆς Τυπογραφίας Καϊετάνου Νόβιλε, ταξιάρχου πλειόνων ταγμάτων καὶ 1 πτότου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτήρος 1870».

Εἰς 4ον μικρ. διαστ. 15X22 χ. μέτ. καὶ σελ. 32 = Ἐν φυλ. Βα. ἀφιέρωσις—Τῇ Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σελ. 32 τέλος, 12 Ἰανουαρίου. 1870.

—βλ. παρὰ Krumbacher «Βυζαντ. Λογοτεχνία» τόμ. 2ος, Γριτζάνειος Βιβλιοθ. ἐν Ζακύνθῳ Νο. 34

35. — «Τὸ ἐργοστάσιον Ἀσπιώτῃ (1884-1896). Ἐν Κερκύρᾳ 1896».

Εἰς 8ον μικρ. διαστ. 12X18 χ. μ. καὶ σελ. 16.

Ἐν σελ. 5—Κοινὴ γνώμη περὶ ἐργοστασίου Ἀσπιώτῃ καὶ πραγματικότητες -σελ. 16- Ἐν Κερκύρᾳ Μάρτιος 1896: Π. Ι. Κ.

ΑἰΟΝ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΠΑΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΓΛΥΚΑ

Περὶ τῆς πατρίδος τοῦ Μιχαήλ Γλυκᾶ ἔχομεν μίαν μόνην μαρτυρίαν εἰς ἐπίγραμμα, πιθανώτατα πολὺ μεταγενέστερον τῶν χρόνων τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο ὁ Μιχαήλ Γλυκᾶς κατάγεται ἐκ Κερκύρας (βλ. (Legrand. Bibl. grecque Vulg. 1c. XX) Δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ στηριχθῶμεν ἀπολύτως ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ μαρτυρίας καὶ νὰ βεβαιωθῶμεν ὅτι οὕτως ὁ Γλυκᾶς ἦτο Κερκυραῖος.

Ὁ ἀγαπητός μου διδάσκαλος κ. Pernot (Remarques) sur quelques formes byzantines. ἐν Mélanges Schlumberger. σ. 214-215 εὗρισκει εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Γλυκᾶ μερικοὺς ἰδιωτισμούς, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὴν ἐξ Ἰονίων νήσων καταγωγὴν τοῦ Βυζαντινοῦ λόγιου καὶ ποιητοῦ.

Πρόκειται κυρίως περὶ τῶν στίχων.

Ἐλάττισεν ὁ γαῖδαρος, καὶ δέρουσι τὸ σῶμα
νὰ γίνῃ καλοπαίδευτον, ἄλλο νὰ μὴ λακτίσῃ.

Κατὰ τὸν κ. Pernot ἡ λέξις «ἄλλο» ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ «πλέον» Ὁρᾶται ἐν τῷ Ἑπτανησιακῷ ἰδιώματι ἡ λέξις συνηθέστατα λαμβάνεται ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης. Μένει ὅμως νὰ ἐξετασθῇ μήπως καὶ εἰς ἄλλην νεοελληνικὴν διαλεκτὸν ἀπαντᾷται ἀνάλογος χρῆσις τῆς λέξεως.

ΚΕΦΑΛΛΗΝΩΝ ΝΗΣΟΙ

Ὁ Βυζαντινὸς ἱστορικὸς τοῦ ΙΓ' αἰῶνος Γεώργιος Ἀκροπολίτης, ὁμιλῶν περὶ τοῦ δεσπότου τῆς Ἡπείρου Μιχαήλ, γράφει τὰ ἑξῆς: «... ἄλλ' ἐν πλοιαρίοις ἐμβάντες αὐτὸς τε καὶ θυὸς αὐτοῦ ὁ Νικηφόρος καὶ ἡ σύζυγος τούτου καὶ τινες τῶν αὐτοῦ τὰς διατριβὰς ἐν τῇ θαλάσῃ ἐποιοῦν τὰς τε νήσους τὰς περὶ καταγῶνιν εἶχον, Δευκάδα δηλαδὴ καὶ τὰς τῶν Κεφαλληνῶν». (Ἐκδ. Α. Hei-

senberg τόμ. Α' σ. 172). Ὁ ἐκδότης τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ Ἀκροπολίτου καθηγητῆς κ. Heisenberg σημειώνει ἐν τῷ πινάκι ὀνομάτων καὶ πραγμάτων (Τόμ. Α' σ. 351) τὰ ἑξῆς. «Κεφαλῆναι insulae.» Νομίζει, δηλαδή, ὁ διαπρεπὴς Βυζαντινολόγος ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ νήσων καλουμένων «Κεφαλῆναι», ἐν ᾗ ἀπλούστατα τὸ χωρίον τοῦ Ἀκροπολίτου σημαίνει. «καὶ τὰς τῶν Κεφαλληνῶν νήσους». Δὲν γνωρίζω ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἔχει ἤδη παρατηρηθεῖ, καὶ διὰ τοῦτο τὸ σημειῶνω ἐνταῦθα.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΥΛΑΡΗΝΟΣ

Ὁ Φίλιππος ἰατρός κ. Γ. Δεστούνης εἶχε μίαν ἀξίεπαινον καὶ εὐγενικὴν ἔμπνευσιν νὰ ἀποδώσῃ εἰς δύο Ἑλληνας ἰατροὺς τοῦ ΙΗ' αἰῶνος τὴν ὀφειλομένην τιμὴν τῆς ἐφευρέσεως τοῦ ἐμβολιασμοῦ, εἰς τοὺς Πυλαρηνὸν καὶ Τιμόνην, τὸ σύντομον βιβλιαρίον τοῦ κ. Δεστούνου φέρει τὴν ἐξῆς τίτλον. «Οἱ πραγματικοὶ εἰσηγηταὶ τοῦ ἐμβολιασμοῦ, ὁ Πυλαρινὸς καὶ ὁ Τιμόνης. (Μελέτη ἐκ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἰατρικῆς)» Ἀθῆναι, 1929 σ. 48.

Περὶ τοῦ Τιμόνη δὲν θὰ ὁμιλήσωμεν εἰς τὸ παρὸν σημείωμα· ὁ Πυλαρινὸς ὅμως μὲ ἐνδιαφέρει, διότι εἶναι ἑπτανήσιος. Ἐγεννήθη εἰς τὸ Λιξούρι τῆς Κεφαλληνίας τῷ 1659 ἐσπούδασεν Ἰατρικὴν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Παταβίου καὶ ἔδρασεν ὡς ἰατρός εἰς τὴν Κρήτην, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὴν Ρωσσίαν, ὅπου κατέλαβε μεγάλας ἐπιστημονικὰς θέσεις. Ἀπέθανεν εἰς τὸ Πατάβιον.

Κυριώτατον σύγγραμμα τοῦ Πυλαρινοῦ εἶναι τὸ ἐν Βενετίᾳ τῷ 1715 ἐκτυπωθὲν ὑπὸ τὸν τίτλον. «Nova et tuta excitandi variolas per transplantationem methodus» εἰς τὸ ὅποιον ἐκθέτει τὴν μέθοδον τοῦ ἐμβολιασμοῦ, βραδύτερον τελειοποιήσαν Ἀπὸ ἱατρικῆς ἀπόψεως κρίνεται τὸ ἔργον τοῦ Πυλαρινοῦ ὑπὸ ἐπιστήμονος εἰδικοῦ, τοῦ κ. Γ. Δεστούνου.

Ἄλλ' ἢ φυσιογνωμία τοῦ Πυλαρινοῦ ὑπερβαίνει τὰ στενὰ ὅρια τῆς εἰδικότητος· τὸ ἔργον τοῦ ἔχει γενικῶς ἐνδιαφέρον ἀθροπιστικόν. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θέλω νὰ σημειώσω εἶναι ὅτι ὁ Πυλαρινὸς δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐκ τῶν παλαιότερων ἐρευνητῶν τῆς λαϊκῆς ἐπιστήμης· ἐπομένως τὸ ἔργον τοῦ ἔχει καὶ σημασίαν λαογραφικὴν.

Ὁ κ. Δεστούνης μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας ἐπραγματεύθη τὸ θέμα, ἔγραψε δὲ τὸ βιβλίον μὲ τρόπον εὐχάριστον, ὥστε νὰ ἀναγινώσκεται εὐκόλως καὶ ἀπὸ τοὺς μὴ εἰδικούς. Εἰς τὸ τέλος τοῦ δοκιμίου ὁ συγγραφεὺς ἀνέγραψε ὅλην τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν, ἑλληνικὴν καὶ ξένην.

Εἰς τὸν κ. Δεστούνην ὑπέδειξα δύο ἐπιστολάς τοῦ Πυλαρινοῦ, εὐρισκομένας μεταξὺ τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Ἀθήναις Βιβλιοθήκης τῆς Βασιλῆς· δὲν γνωρίζω κατὰ πόσον ἔχουν σημασίαν. Σημειῶνω ἀπλῶς τὸ πρᾶγμα διὰ τοῦς ἐνδιαφερομένους.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ ὀνόματος, νομίζω ὅτι πρὸς

πει νὰ γράφωμεν *Πυλαρηνός* καὶ ὄχι *Πυλαρινός*. Τὸ οἰκονομειᾶν τοῦτο ὄνομα ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἐκ τοῦ τοπικοῦ *Πύλαρος* καὶ πρέπει νὰ γράφεται κατὰ τὰ ἀνάλογα ἀρχαῖα καὶ μεσαιωνικά. *Κυζικηνός, Κομνηνός, Καρανδηνός, Μελισσηνός, κλ.*

ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΓΘΗΝΟΣ

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ Ἐκατονταετηρίδα σ:ή Ζάκυνθο θὰ γιορταστεῖ στίς 26 Ὀκτωβρίου. Ρίχτηκε ἡ ἰδέα κ' ἐπεκροτήθηκε νὰ παιχτεῖ τὸ ἴδιο δράδου στὴ Δημοτικὸν Θέατρον ἢ «Φαρμακωμένη» τοῦ Γιορύλλη. Ἐξὸν ἀπ' αὐτὸ φρονοῦμε πῶς ἀντὶ τῆς δεξίωσης θὰ μῆρουν νὰ γίνῃ φιλολογικὴ-καλλιτεχνικὴ συγκέντρωση ὅπου θὰ μπορούσαν νὰ μιλοῦσαν καὶ οἱ διαπρεπεῖς φιλοξενούμενοι, πού ἡ Ἐπιτροπὴ ἔκρινε καλὸ νὰ τοὺς κλείσει τὸ στόμα!...

— *Ὁ κ. Παπανδρέου σ:ὴν Κέρκυρα* δεῖχτηκε πάλι ὁ ιδεώδης ὑπουργὸς τῆς Παιδείας. Ἐξὸν ἀπὸ τὴν ταχτοποίηση τοῦ διδασκαλικοῦ ζητήματος γιὰ τὸ ὅποιο διέθεσε πέντε ἑκατομύρια, γιὰ ἑπτὰ διδασκῆρια, ὑποστήριξε κάθε τοπικὸ ζήτημα ἐγκρίνοντας πίστωση 500 χιλιάδων γιὰ τὴν ἐπισκευὴ τῶν ἀνακτόρων πού θὰ θρησιμεύσει γιὰ μουσεῖο. Ἀπρεῖς ἐπίσης μεγάλες ἔκαμε γιὰ διάφορα ἔργα. Ὁ Δῆμος Κερκυραίων μὲ ψήφισμα ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του στὸν ιδεώδη ὑπουργό.

— Καὶ γενικῶς ἡ δράση τοῦ κ. Παπανδρέου ἀπλώνεται ὁσημέρα εὐεργετικὰ σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ἀρμοδιότητός του. Μὲ συγχρονισμένες ιδέες, μὲ ὀξείαν ἀντίληψη ἔλυσε ριζικὰ ζητήματα πού χρόνια περίμεναν τὴ λύση τους. Δικαιώτατα ἔτσι ἀπόχτησε δημοτικότητα πρωτοφανή στὸ διανοούμενο κόσμον. Ἀσφαλῶς ὁ κ. Παπανδρέου εἶναι τίτλος τιμῆς γιὰ τὴν Κυβέρνηση Βενιζέλου.

— Μᾶς ἀγγέλλεται ἀπὸ τὴν Ἰταλία πῶς ἀπὸ τὸ Γενάρη τοῦ 931 θὰ ἐκδίδεται στὸ Τρίνιο φιλολογικὴ ἐπιθεώρηση «Il mondo classico» ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστήμιου Angelo Tascone. Γιὰ τὴ νεοελληνικὴ φιλολογία θὰ συνεργάζεται ὁ φίλος καθηγ. καὶ ἑλληνιστὴς Carlo Brighenti φαίνεται πῶς ὁ διευθυντὴς δίνει μεγάλη σημασία στὴ νεοελληνικὴ κίνηση γιὰ τίς κλασσικὲς σπουδές. Μιά φορά il mondo classico θὰ εἶναι τὸ μέσο πού θὰ προσεγγίσει τὸ διανοούμενον κόσμον τῶν δύο ἐθνῶν.

— Γιὰ τὴν ἀγορὰ τοῦ οἰκοπέδου γιὰ τὸ *Πάνθεον τῶν ἐνδόξων Ζακυνθίων* ἐξὸν ἀπὸ τὸ ποσό πού μάζεψε ὁ κ. Ἀμπελοράδης προσέφερεν ἡ κ. Μαριέττα Μινώτου χιλιάδες δραχ. καὶ ἄλλες χιλιάδες ὁ κ. Σπύρος Ρώμας.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΣ

Στρατὴ Μυριβήλη: «Ἡ Ζωὴ ἐν Τάρφ». - Ἀθήνα 1930, δραχ. 55-

(Ἐκδότης ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ Μιτολήνη)

Ὁ μέγας, πόλεμος, ὁ φριδρώτερος ὢ: τώρα, δὲ μᾶς ἔδωκε, ὡς τόσο, μεγάλους ποιητές. Πού εἶναι ἡ πατριωτικὴ ποίηση τοῦ Βύρωνος καὶ Λεοπάρντι πού, παρ' ὅλο τὸ ρωμαντικὸ πεισιμισμό της, προκαλοῦσαν τὸν ἐθουσιασμό; Στὴν ἑλλάδα δὲν ἔχομε παρὰ τὴν ποίηση τοῦ Μιχ. Ἀργυροπούλου, τοῦ Σημηριώτη, τοῦ Σκίπη, πού εἶναι ἕνα θρήνος γιὰ τὴν καταστροφή. Ὁ πολεμικός: καὶ μεταπολεμικός: ἄνθρωπος ἄλλαξε, ζήγισε τὴν ἀξία καὶ τὴ σημασία τῆς ζωῆς: καὶ συγκρατήθηκε στὸν ἐνθουσιασμό του γιὰ τὴν ἰδεολογία καὶ τὰ ἰδανικά. Δὲ δέχτηκε αὐτό: σὰν στρατιώτης τὸ ζυγὸ ἐκεῖνο τὸ σκληρὸ καὶ ἀπ᾿ ἄνθρωπο πού ὀδηγοῦσε τοὺς ἄντρες σὰν ἄβυχο φέουδο στὸ δέβαιο θάνατο. Ἔτσι κι' οἱ πεζογράφοι ὅλοι ἐμμένοντα ἀπὸ μιὰ χορδή: τὸν ἀνθρωπισμό.⁽¹⁾ Ἡ ἀγανάκτηση γιὰ τὸ ἄδικον αἶμα, γιὰ τὴ μηδαμινότητα τοῦ ἀνθρώπου μέσ' στίς ἐκατόμβες τῆς ἀνθρώπινης θυσίας: - νὰ τὸ πλαῖσιον πού κινοῦνται, καὶ τὰ ἐπεισόδια πού ἐμπνέουν τοὺς συγγραφεῖς. Ἡ ἀγανάκτηση αὐτὴ ἐκείνων πρὸ πικνὸς πού ταλαιπωρήθησαν καὶ δοκίμασαν εἰς φρικαλεότητες τοῦ πολέμου καὶ πού προκαλέσει τὸν κόρο καὶ ἀηδία στίς στρατιωτικὰς ἰδεολογίας, δὲν μπορούσε παρὰ νὰ ξεδγάλει συγγραφεῖς ἀνθρωπιστίες. Ἔτσι: ὕμνος γιὰ τὴ ζωὴ, μιὰ συμπύκνωση γιὰ κείνους πού τὴ στερήθηκαν γιὰ πάντα ἢ γιὰ τοὺς ἄλλους, τοὺς πεπιστωτέρους, πού κατὰστρεψαν τὰ νιάτα τους στὴν πιερωτὴ στενωπὴ τοῦ χαρακώματος.⁽²⁾

Κι' αὐτὸ πρὸ πικνὸς κοιτάζει νὰ τόνισαι σὲ πολεμικὴν τοῦ ρωμάντου ὁ Μυριβήλης, ἀλλομνητὰ ἀλλὰ ἐντονώτερα καὶ περὶστατικώτερα παρὰ κ' ἄλλος ξένος συγγραφέας. Ἡ ὁμορφία τῆς ἑλληνικῆς φύσης, ὁ ἥλιος, τῆς πού τὸ φρονιάζει στὴ ζωὴ, τὸν φέρνει νὰ ἀγαπᾷ:

(1) Βγάζοντας δύο τρία γερμανικά, τοῦ Frey ἄραφνα πού εἶναι ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ νοσοκομείου. Die pfasterkisten τοῦ Johannsen ἐπίσης Fronterrinerungen eines Pferdes πού περιγράφει τὴν καταστροφὴν τῶν ἀλόγων καὶ τοῦ Ringelnatz γιὰ τὴν πολεμικὴν ζωὴν τοῦ γυμνασίου.

(2) Δὲν εἰδανόγραφη τίποτα γιὰ τὴν πολεμικὴν ἰταλικὴν φιλολογίαν οὕτως ἀπὸ τὸ Στέφανο Σίδερη πού πραγματεύτηκε προσεχτικὰ τὸ θέμα. ἔχουν γραφεῖ ὅμως δύο ἐξιλόγια πολεμικὰ ρωμάντσα τὰ, Sotto le ceneri τοῦ Nicoletti καὶ τὸ quello che i miei occhi hanno visto τοῦ Jabini καὶ τὸ τελευταῖον τοῦ Frey. Non vogliamno encomii». Στὸ 1929 βγήκαν 12 τόμοι κατὰ διαταγὴν τοῦ Μορζολίνι μὲ τὸν τίτλον «Commentari della guerra», ἔργον ὄχι δημιουργικὸν ἀλλὰ ἱστοριογραφικὸν γραμμένο ἀπὸ διάφορους συγγραφεῖς. Ἐπίσης τὸ διήγημα τοῦ de Pellini guarnigioni di Carso προσωνυμίας ἀγρυπνίας τοῦ πολέμου.

περισσότερο τη ζωή αυτή που πήγε χαμένη μέσα στις αθλιότητες του πολέμου.

Πότε ο ποιητής λογάρισε τα χρόνια που φεύγουν;

Πρωτοχρονιά δεν λογάρισε τα χρόνια που έχουν φύγει

ας κλαίει στον άνεμο των δέντρων ή βοή.

Πρωτομηνιά λογάρισε πόσο μου μένει ακόμη

αφ' τόνειρο ως τη ζωή.

Η νύχτα ή ξεγερόλοιστη, το λιβάδι με τις παπαρούνες, το θαμπωτικό μεσοφάνισμα του ήλιου, τόσες άλλες εικόνες, που ξεκουράζονταν στην τή δροσιά τον αναγνώστη, είναι μία νοστιμάδα, μία πρόκληση του συγγραφέα στη ζωή. Είναι η αγάπη της νύχτας στη ζωή που θέλει να ζήσει. Ο γέρος που λιγοστά χρόνια του μένουν γίνονται καλός, θακνίζει, μελαγχολεί σε αντίκρισμά της. Ο έρωτας, η αγάπη του ανθρώπου στα παιδιά του, είναι μια εκδήλωση της ίδιας της ζωής που ο κόσμος για χρόνια σπατάλησε αλύπητα. Με ποιο δικαίωμα; Η αποστέρση του Θεού, στο έργο του Μυριβήλη, για την ανθρωποθυσία, είναι από τα σπάνια κομμάτια που με συγκίνησαν. Δίπλα στον ποιητή, στον μεγάλο ύμνητή της ζωής, δείχνεται ο ρεαλιστής, ο ωμό, Μυριβήλης που σου φέρνει ανατριχίλα στην σκέψη του θανάτου. Παρουσιάζει άσχημα στα μάτια μας, τον πολεμικό, άνθρωπο. Χρωματισμός των γεγονότων, μέσα στο πλαίσιο της φαισιότητας, όχι με εξεζητημένη έρευνα αλλά με την άπλυτη ειλικρίνεια του ανθρώπου που τα έζησε. Όχι ψυχρή, ακαδημαϊκή περιγραφή, αλλά η διαφάνεια της πραγματικότητας.

«Σε λίγα χρόνια όλα τα αυτά βουνά θάιναι χιονισμένα από τα χαλαρωμένα κόκαλα των ανθρώπων που ήρθαν από τις άριες του κόσμου για να πεθάνουν για τη λευτεριά των λαών.»

Είναι μια έκκληση στους πολεμιστές, που ίσως μιλεί απ' ευθείας στην καρδιά, να δουτυχθούν στις αναμνήσεις, να έγκυαληφθούν στον έκυτό τους. Εάν να μιλάνε μεταξύ τους. Θα προχωρούν στη σιωπή, που τώρα θα τους φαίνεται πράγμα παράδοξο, και θα σκέφτονται τα περασμένα σαν να επρόκειτο για χίμικρε.

Οι πέτρες εκείνες, οι σταυροί, τα βουνά με τις εκρήξεις, οι βροχές, τα βόσσανα, ή μοιρά... Κι' οι άνθρωποι; Τι ήταν οι άνθρωποι και πάνου; Νάνοι ή γίγαντες; Από και πάνου ξεπήδησαν πηγάια ή φιλοσοφία της ζωής. Έκαμε τον άνθρωπο να νοιώσει, πως η ζωή υπάρχει βέβαια απόψε από την κάμαρά του, πως το σύμπαν ολόκληρο εξαρτάται από το σίδερο και τη φωτιά. Ο πόλεμος, το μεγάλο αυτό γεγονός, ο εξαιρετικός κινητήρας και αίτια που αλυσκάνει βαρύνει το πνεύμα κάθε πολιτισμένου λαού, υπάρχει στην ψυχή κάθε

στρατιώτη. Είναι η γιγάντωση της συνείδησης εκατομμυρίων ανθρώπων για τη θεωρία της ζωής και της πατρίδας.

Το μοίρασμα του βιβλίου είναι πολύ ξεκούραστο στον αναγνώστη. Η ψυχή του πολεμιστή που εκσφενδονίζεται στο άγνωστο, τα πολεμικά έπεισόδια σε περιορισμένες εικόνες, ή ζωή του απέραντου μετώπου, χαραγμένη όχι με τη βοήθεια της μνήμης της πρόσφατης κι' αναλυτικής, αλλά με την καρδιά, την ιερήν αυτήν αλήθεια, που μένει πάντα φανερή, στερημένη από κάθε υπεκφυγή και επίπλαστο, στις στιγμές που τα μόνα σημεία της ζωής ήταν τόσο μακριά, πέρα εκεί που περίμεναν οι γυναίκες κι' οι γέροι, όπλισμένοι με πίστη. Στις διηγήσεις είναι πάντα αντικειμενικές, μετρώντας χίλιες άλλες ψυχές. Τη σκέψη του, γδυμένη από κάθε ατομισμό, άντλει από τη μεγάλη φωνή του πλήθους εκείνου, μιας ολόκληρης γενεάς. Οι τύποι του βιβλίου παραστατικοί, ολόζωντανοι. Ο παντοειδής τύπος των αξιωματικών στο πρόσωπο του Μπαλαφάρα. Κι' ο τύπος του Γιγάντε, που μοιράει συνηθίζει να περιμένει ανεπιφύλαχτα το θάνατο, είναι ο τύπος ο άσθενικός που φοβάται ν' αντικρίσει τη ζωή, γι' αυτό και τη χάνει. Ο αδύνατος, ο πεσομιστής, που δεν έχει το δικαίωμα να χαρεί. «Για μένα δε θα βρεθεί γυναίκα». Είναι το μικρόδιο του θανάτου μέσα του, που γεννιέται από την καθημερινή ζωή, από τη μη από την προηγούμενη ζωή. Άλλα δίπλα του να ο συγγραφέας με μια γερή ψυχή που την τυνώνει ασάλευτη αίσιοδοξία.

Πέφτουν τα ψευτοστολίσια, οι προσποιήσεις. Η ψυχή, ο χαρακτήρας, ή συνεδηση απογυμνώνεται. Το άτομο έχιθεται στο μάτι του ίδιου, του έκτου περισσότερο από ότι έχιθεται στη φωτιά. Μας δίνει τις εξήγησεις στις ένστικτες ερωτήσεις. Μά ποιός έκανε ώστε να μη σπάξει ή καρδιά σε χίλιες δαγκωματιές την σφίγγουν; Πώς δε, εξασθενούντα νεοραπού ήταν έκτεθειμένα σε δομολογισμό τόνων όρων και δεν επκαστατούσαν ή θέληση ή έκτιθεμένη σε χίλιες ταραχές, σε χίλιες άγριες αναμενόμενης καταστροφής; Στις γραμμές του Μυριβήλη διακρίνεται κάπου και πατριωτισμός. Στον τουφεκιισμό των λιποτακτών έρχεται ο έπιλογος, σαν δικαιολογητικό. «Η αλήθεια είναι πως από τότες δεν έφυγε ούτε ένας». Έπειτα ο τίτλος του βιβλίου «Η ζωή εν τάφω». δείχνει τη δύστυχη ζωή του χαρακώματος, αλλά και το φως που θαίνει κάποτε από τον τάφο, όπως τ' ακούμε τη Μεγάλη Παρασκευή, όπου από το σκοτάδι ξεπήδησε το ατελεύτητο φως... Σήμερα ξεπήδησε ο ανθρωπισμός, ή επανάσταση της ζωής...

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το έργο του Μυριβήλη είναι μια απόλυτη ικανοποίηση έπειτα από την

ἀπαγορεύσει ὅχι μόνο γὰ τὴν ἀξία τῶν σύγχρονων ἀλλὰ καὶ τῶν παλιῶν, τῶν περισσότερων ἐκείνων παλιῶν ποὺ φαντάζον γὰ ἀξίες ἀλλὰ πού ἡ σκέψη τους ἀναγκάζοντα τὰ ἴδια, πότε μὲ μονότονους ρωμονισμούς καὶ πότε μὲ ἀηδέστατες ψευτοκοινωνολογίες, δὲν προχώρησαν στὸ περαμικρὸ τὸ διανοητικὸ ἐπίπεδο τῆς περὶδας; μᾶς.

Ζάκυνθος Σεπτέμβριος

MARIETTA MINOTOU

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ

Μιχ. Α. Ροδά. - «*Ἡ Ὁργὴ τοῦ δάσους*» τρῳαχτο κινωμικὸ

δρᾶμα, Ἀθήνα, τ. ο. «Ἑρμοῦ» 1929

Ὁ κ. Ροδάς ἐκτός ἀπὸ δύο μονόπραχτα δρᾶματα καὶ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ θεατρικοῦ περιοδικοῦ (ποὺ σημεῖωσε μιὰ καλὴ ἀρχή, μὰ δυστυχῶς ὅπως κάθε καλὸ τοῦ τόπου μᾶς δὲν υποστηρίχτηκε) *Τέχνη καὶ Θέατρον* δὲν εἶχε συμβάλει στὸ θέατρο ἴσα μὲ τὰ 1927. Κανείς δὲν τὸν φαντάζονταν δραματικὸ συγγραφέα. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἀνέβασε στὸ θέατρο τῆς Κας Κοτοπούλη τὴν *Ὁργὴ τοῦ δάσους* χαιρετίζει ὁ κριτικὸς ἓνα δόκιμο τεχνίτη τῆς σκηνῆς παραπάνω στὸ ἑλληνικὸ θέατρο ποὺ βεβαιώνουν ἀνύπαρχτο ἐκείνοι ποὺ ἐκμεταλλεύονται ἀδιάντροπα καὶ τὸ κοινὸ καὶ τοὺς θεατρίους. Μαντὸ φυσικὰ δὲν ἐννοῶ πὼς ἡ *Ὁργὴ τοῦ δάσους* εἶναι ἀφεγάδιαστο δημιούργημα, ἀλλὰ πὼς πολὺ καλὰ μπορεῖ νὰ σταθῇ πλάϊ σὰ τόσα ξένα μεναφράσματα καὶ πὼς προκειμένου νὰ υποστηρίχτῃ τὸ ἑλληνικὸ θέατρο, ἄλλο ψυχροσώτηριό μέτρο ἀποτελεσματικώτερο ἀπὸ τὴν *ἀναγκαστικὴ ἀναλογικὴ καταμέτρηση* τῶν παιζόμενων ξένων ἔργων δὲν ὑπάρχει. Καθῆκον καθενὸς ποὺ ἀγαπᾷ τὸ ἑλληνικὸ θέατρο καὶ ποὺ τὸ πονεῖ, νὰ κοπανᾷ ταχτικὰ αὐτὴ τὴν ἀλήθεια.

Πρὶν παινέσουμε καὶ κατακρίνουμε ἅς συζητήσουμε τὴν ὑπόθεσιν, ὁ Γιατρός Στρατῆς ποὺ ἀγαπᾷ καὶ ἀνταγιάζεται ἀπὸ τὴ Λέλα κόρη τοῦ Ζάρκα, βρῆκε τὸ κυβερνητικὸ μέσο νὰ χτίσῃ ἓνα σανατόριο σὲνα δάσος πλάϊ στὴν πολιτεία ὅπου ὁ Ζάρκας πέρνει καὶ δίνει. Ὁ γιατρός καὶ τοῦτος ἔρχονταν σὰ τρομερὴ διάστασις. Ὁ Ζάρκας κάμνει τὰ δύνата δυνατὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ἔργο τοῦ γιατροῦ ὥς ποὺ ὁ τελευταῖος γὰ νὰ σώσῃ τὸ ἔργο του.... καίει τὴ πολιτεία!

Ἀπὸ πρώτη ἀποψη τὸ ἔργο φαίνεται νὰ μοιάζῃ στὴν ὑπόθεσιν μὲ τὴν *Ἐχθρὸ τοῦ λαοῦ* τοῦ Ἰμπσεν καὶ πάντως δὲν εἶναι ἀπίθανο νὰ ἔχῃ ἄθελα ἐπηρεαστῇ ὁ συγγραφέας ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀριστοῦργημα. Ἐχῶ τὴν ἐντύπωσιν πὼς ὁ κ. Ροδάς ἄλλοι ἀπόβλεπε καὶ ἄλλοι πέτυχε, μᾶλλον λίγισ, πὼς δώσαντας στὸ ἔργο του μιὰ γενικὴ καὶ μιὰ τοπικὴ σημασία, κυνηγώντας τὴν πρώτη ἐπιστὴ τῆς δευτέρας. Καταλα-

βαίνει κανείς πὼς ὁ συγγραφέας θέλησε νὰ στήσῃ ἀντιμέτωπος τὴ ρουτίνα μὲ τὴν ἐπανάστασιν, τὴν παρόδοσιν μὲ τὴν νεωτέρισιν, τὸ μερικὸ μὲ τὸ γενικὸ συμφέρον. Μὰ καὶ σύγχρονα, καὶ πολὺ δίκαια, ἔδρασε τὴν εὐκαιρίαν νὰ στηλιτεύσῃ τὸ σπαραχτικὸ ἀλληλ-φάγωμα τοῦ ρωμαϊκοῦ καὶ τῆ σαπίλα τῆς ἐπαρχιακῆς μικροπολιτικῆς. Μὲ τὸ ἀπροσδόκητο τέλος τοῦ ἔργου, παρὰ τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ γιατροῦ, ἀδυνατίει πλὴν τὴν ἀρχικὴ σύλληψιν. Μὲ τὸ δούλεμα πάλι διαφόρων σκηνῶν καὶ ἰδίως τῶν χαρακτήρων μερικῶν δευτερευόντων προσώπων, ἔδωσε μιὰ ἀριστοτεχνικὴ ρεαλιστικὴ εἰκόνα τῆς κακομοιριάς ποὺ λέγεται ἐπαρχιακὴ ἑλλάς καὶ ποὺ μᾶς ἐξηγεῖ ἀπὸ τὰ μικρὰ στὰ μεγάλα, γιὰ τὴν τὰ προκόψαμε τόσο θαυμάσιον στὴ διεθνή διπλωματία. Τὸ ἐνικὸ νόημα τῆς *Ὁργῆς τοῦ δάσους* εἶναι μιὰ κοινοτοπία στὸ σημερινὸν δραματολόγιον. Τὸ θέμα, καθὼς πολὺ γενικὸ, εἶναι καὶ γοηρούτερα ἐξαντλημένο, πράγμα φυσικὰ ποὺ δὲν ἐμποδίζει στὴς ἴδιες βάσεις νὰ γραφῇ, ἐπίσης ἀριστοτεχνικὸ ἄλλο νέο ἔργο. Ἀλλὰ ἡ ἐπιτυχία τοῦ κ. Ροδά δὲν εἶναι αὐτοῦ, εἶναι τὴν περιγραφὴ τῆς πολιτικῆς βρωμίας. Ὁ κ. Ροδάς, ἐποθέτω, ἀφοῦ ἔγραψε καὶ ἓνα εἶδος ὁδηγοῦ τῆς Ἑλλάδας, θὰ τὴν ἐξέρῃ σ' ὅλα τὰ κατατόπια, θὰ εἶδῃ τύπους καὶ θὰ τοὺς μελέτησῃ. Μορφές ὅπως ὁ Ζάρκας, ὁ Αὐγερινὸς ὁ Πέλεκας, πολιτικὸς τῆς κουμπούρας, εἶναι χαρακτηριστικά, δυστυχῶς, νεοελληνικὰ καὶ φτάνουν νὰ δικαιολογήσων τὰ χόλια μᾶς. *Ἡ Ὁργὴ τοῦ δάσους* ἂν ὡς δρᾶμα ἰδεῶν οὔτε νεωτερίζει, οὔτε σημειώνει ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία, ὡς ἔργο χαρακτήρων, χαρακτήρων - τύπων, εἶναι κατὰ παραπάνω ἀπὸ ἀξιολογούμενον εἶναι ἓνα εὐεργέτημα γιὰ τὴν ἀνοίγει τὰ μάτια τῶν τυφλῶν. Σεινὲς σὰν τὴν ἐννατὴ τῆς Α' πράξης, τὴν τρίτη τῆς δευτέρας, καὶ ἰδίως τὴ δέκατὴ τῆς δευτέρας τιμοῦν τὸ ἑλληνικὸ θέατρο. Γενικὰ ὅμως μπορεῖ κανεὶς νὰ μὴν παραλείψῃ νὰ σημειώσῃ καὶ τὸ δέσιμον τῶν σκηνῶν καὶ τὸ δέσιμον τοῦ διαλόγου, ποὺ συγκρινόμενα μ' ἄλλα ἔργα τῶν καλλιτεχνῶν μᾶς δραματικῶν συγγραφέων, προσδίδουν μιὰ βαθειὰ γνώσιν τεχνικῆς τοῦ θεάτρου ποὺ δὲν εἶναι τόσο κοινὴ στὰ ἑλληνικὰ θεατρογραφήματα. Ὁ κ. Ροδάς ἔχει νὰ στρώσῃ ἓνα διάλογο, νὰ συνδέσῃ τίς σκηνὰς μὲς πρᾶξι, καὶ νὰ βρῇ ἀλληλουχία ἀνόμεσιν στίς πρᾶξεις. Κατέχει μᾶλλον λόγια τῆς θεατρικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Βέβαια ἡ σκηνὴ τῆς Χριστίνας (πρ. Β' σκ. στ.) εἶναι κομματάκι ἀποτρεκτικὰ ἀπαρασκεύαστη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς δευτερεῖας ὁ χαρακτήρας τῆς Λέλας δείχνει ἐπίσης ὥχρος. Φαίνεται πὼς τὰ γυναικεία πρόσωπα δὲν τὰ διαχειρίζεται ὁ συγγραφέας μὲ ικανοποιητικὴ εὐχέρεια, Αὐτὲς ἢ ἀδυναμίες χάνονται στὸ ξετύλιγμα τοῦ ἔργου, ποὺ, καὶ μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχῃ τίποτε τὸ νεωτεριστικὸν στὴν τεχνικὴν, στέκει θανάσιμα ἀπάνω σὲ παλιὰ μὰ δοκιμασμένα καλοῦπια,

Δυστυχῶς τὸ τέλος ἔρχεται νὰ χαλάσῃ τὴν καλὴ ἐντύπωσιν μιᾶς ἀρχαίας καλῆς γλαυκῆς δόξης ὅπου δὲ λείπουν δυνατότατες σκηνῆς. Διότι καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστῇ τῆς δευτέρας στὸ συγγραφέα τὴν ἐλευθερίαν νὰ χεῖται τὸ ἔργο του ὅπως θέλει, οὔτε ποὺ θὰ τοῦ πῶ πὼς γι' αὐτὸ καὶ τὸν ἄλλο λόγο, τοῦτο εἶναι ἀπίθανο καὶ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἄλλοιῶς

καὶ τὰ ρέστα, "Οἷον ὅμως ὁ συγγραφέας ἔρχεται ὁ ἴδιος στὴν πειρὸ κατάφωρη ἀντίφαση μὲ τὸν ἑαυτοῦ, δίχως νὰ μπορῇ νὰ ἐξευρεθῇ ὁ παρσμικρότερος λόγος μᾶς: τέτοιας παλινφθίας, τότε ἀλλάζει τὸ ζήτημα. Εἴπαμε πῶς ὁ γιατρὸς καίει τὴν πολιτείαν, γίνεται ἐμπρηστής. Γιατί; γιὰ ποιά δραματική ἢ αἰσθητική ἀνάγκη; Μυστήριο. Αὐτὸς ὁ ἀγωνιστής, ποῦ δὲ διστάζει νὰ παλέψῃ καὶ νὰ τὰ βάλῃ μὲ ὀλόκληρη πολιτείαν ποῦ στὴν τύφλωσίν της, γιὰ νὰ χτυπήσῃ τὴν προόδο, ξεχνᾷ τις πολιτικές της ἐριδές, καταδέχεται νὰ κάψῃ σπῆτια, νὰ σκοτώσῃ ἀνθρώπους, νὰ σκορπίσῃ τὴν καταστροφὴ! Δὲν δικαιολογεῖται πειρὰ ἐστὶ καὶ ὁ τίτλος: ἀντικρύζουμε τὴν ὁργὴν ὅχι τοῦ δάσους ἀλλὰ τοῦ γιαιτροῦ. Βέβαια ἡ πολιτεία ἔστ.σε τὸν αἰσχρότερο πόλεμον γιὰ νὰ μὴ λειτουργήσῃ τὸ σανατόριο. Μὰ ὁ γιατρὸς ποῦ ἔδειξε πῶς εἶχε τόσα μέσα στὴν κυβέρνηση καὶ νίκησε τις τοπικὰς ἀντιδράσεις χτίζοντας τὸ σανατόριον, βρέθηκε τόσο ἀνίκανος νὰ μὴ βροῖσῃ γάλα καὶ αὐγά; καὶ γιὰ νὰ σώσῃ λίγους ἀρρωστούς, σκοτώνει ποίος ἔχει πόσους ἀθώους γιὰ τὴν προβληματικὴ τιμωρία κομμιά δεκαριά ἐνόχων! Τὸ κάψημο τῆς πολιτείας εἶναι σὺμβολο μήπως, ὑπόδειξη; μὰ τότε θαρρῶ πῶς τέτοιο μέτρο ἀν' ἐφαρμοζόνταν στὴν ἐλλάδα, σπῆτι δὲ ᾄμενε ἀκάνητο. Νὰ καίγονταν ἡ πολιτεία, ἀν' καλὰ καὶ σώνει ὁ συγγραφέας τὸ ἠθέλε, ἀλλὰ ἀπὸ κάθε ἄλλον παρὰ ἀπ' αὐτόν ποῦ στὴν ὁρχή μᾶς παρουσιάζει σὰν ἕνα σωτήρα. "Ο ἴδιος, ἔτοι κατὰστρεψε τὸ νόημα τοῦ ἔργου του, καὶ υποβιβάζει τὸν ἡρώα του. "Ενας τρελλαμένος ἀπὸ τὴν ἀπελπισία ἀρρωστος, δραπετεύοντας, μπορούσε νὰ κάψῃ τὴν πόλιν νὰ βάλῃ φωτιά στὸ δάσος καὶ νὰ τὰ κάμῃ ὅλα στάχτη: θὰ καταλαβαίνουνταν. "Ας μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ συμβουλευσω, νὰ ὑποβάλλω μιὰ τέτοια διόρθωση αὐτοῦ τοῦ τέλους. Θάχουμε τότε ἕνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα νεοελληνικά δράματα. Αὐτὸ ποῦ προτείνουμε τοῦ κ. Ροδά τὸ ἐκίμαν καὶ οἱ μεγαλύτεροι ξένοι συγγραφεῖς δίχως νὰ ἐπεδούν, μὲ δέκα λόγια μπορεῖ ν' ἐδιορθώσῃ αὐτὸ τὸ ἐκκρόφωτο τέλος. "Αμα τὰ κάψουμε ὅλα, δὲ μένει τίποτε νὰ διορθώσουμε καὶ μὲ τὰ καψοφρέικια σπῆτι δὲ χτίζεται. "Η καταστροφὴ εἶναι μιὰ δύναμη ἀλλὰ ἡ διόρθωση τοῦ κακοῦ εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερη δύναμη.

"Επιμείναμε κάπως στὴν ἀνισορροπία τῆς λύσης γιὰ τὸ ἔργο εἶναι ὠραῖο καὶ ἀξίζει νὰ κρατηθῇ στὸ δραματολόγιο, τέτοια εἶναι ἡ ἀντίληψίς μας. "Αν πρόκειται τώρα νὰ ξεψαγγίσουμε τὸ κείμενο θὰ βροῖσαμε νὰ καταλογίσουμε καὶ ἄλλα φιλοελαττώματα ποῦ γιὰ μιὰ στιγμή χαλοῦν τὴν ὠραία ἐντύπωση τοῦ διαλόγου, στρωτοῦ τόσο ὠραία. "Εξαφνα σ' ἕνα ρεαλιστικὸ κείμενον καὶ ἄστοχες ρητορείες, ἀναπάντεγες καὶ κατὰ ψεύτικες ποιητικὰς εἰκόνες. (Φληναρία τοῦ Γιατροῦ στὴ σελίδα 17, - «συγταράζεται τὴν ἀγρὰ θάλασσα τοῦ μίσους μου» σελ. 63, - «ρίξε μὲ τέχνη τῆς φαρμακευτικῆς αἰτίας σου στὴν καρδιά μου» σελ. 64) καὶ ἀπιθανότητες (κυτᾶστε πῶς παυγνιδίζουν καὶ χορεύουν τὰ φύλλα τῶν δένδρων τοῦ δάσους «ἐκπῆ ἐπάνω», Μεγάλῃ ὀξυδερκεια! - Τὸ μοναδικὸ σχέδιο ποῦ σώθηκε ἀπὸ τὰ Λέλα στὸ τέλος τῆς

α! πράξης) καὶ λέξεις σὰν τὸ «μποῦ κοττάζ» σελ. 55 (Μὴ ξεχνοῦμε πῶς πρέπει νὰ γράφουμε ἑλληνικά. Τὸ ἀποκλεισμός ἄσκημα στέκει; μάλιστα Βουcottage δὲνεῖναι ἐκείνος ποῦ χρειάζεται στὸ νόημα σ' αὐτὸ τὸ ἐδάριο) καὶ τέλος ἀπροσεξίες κινδυνεύουν νὰ νομιστοῦν ἀγραμματοσύνης ὅπως π. χ. στὴ σελ. 82 τὸ νυφάδες ἀντὶ νυφάδες ποῦ μπορεῖ ν' εἶναι καὶ τυπογραφικὸ λάθος, ὅχι ὅμως καὶ τὸ περιφραστικὸ κατὰ λεπτόν «καταλεπτός» ποῦ ξαναπαρουσιάζεται στὴ σελίδα 38. "Αὐτὰ εἶναι ψίχουλα τὰ σημαδεύω ὅμως γιὰ τὸ μπορεῖ νὰ ἐξέφυγαν καὶ τοῦ συγγραφέα, καὶ καμμιά φορὰ ἕνα ξένο μάτι βλέπει καλλίτερα τέτοια ἐπινυσίωδη. Τὸ οὔσιώδες εἶναι πῶς ὁ κ. Ροδάς ἔγραψε ἕνα ὠραῖο θεατρικὸ ἔργο ποῦ ἂν συγκατατεῖ ἡ λιγάκι νάλλᾳξή στὸ τέλος, θὰ τὸ κόμῃ ἕνα πρώτῃ: τάξως δράμα στὸ σύγχρονο νεοελληνικὸ θέατρο.

Μ. ΒΑΛΣΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΑ

(Γιὰ νὰ κρίνεται πρέπει νὰ λαβαίνουμε δυὸ ἀντίτυπα).

- Γ. Θεοδώρου Μόδη · «Στὰ μπουντρούμια», τολεμικὸ διήγημα, ἐκδότης Α. Πάλλης, Ἀθήναι 1930, δραχ. 20.
- Γ. Σ. Δούρα · «Ὅχτὼ τραγούδια στὸν Ἰεχωβά», Ἀθήνα 1930.
- Ρ. τας Μπεύμη · «Τὰ τραγούδια στὴν ἀγάπη», ποιητικὴ συλλογὴ, Ἀθήνα 1930, δραχ. 20. [Δεχόμενος παραγγελίας καὶ στὰ γραφεῖα μας].
- Μερόπης Π. Τσιώμου · «Ἡμερολόγιον Θεσσαλονίκης 1930».
- Εὐφημίας Γ. Σωσιβή · «Τραγούδια ἀπὸ τὰ ξένα», ἐκδότης Πάλλης, Ἀθήναι 1930, δραχ. 25.
- Π. Ν. Καραβία · «Ἡ νύχτα μὲ πολύχρωμα φῶτα», διηγήματα, ἐκδότης Α. Πάλλης, Ἀθήναι 1930, δραχ. 25.
- Γιάννη Σκαρίμπα · «Κα' υ' μοὶ στὸ Γριπονῆσι», διηγήματα [πῆραν τὸ Δ' βραβεῖο στὸ διαγωνισμὸ τῶν «Ἑλλ. Γραμμάτων»], Ἀθήναι, 1930.
- Μιχ. Γ. Πετρίδης · «Τραγούδια τῆς γυναίκας», ποιητικὴ συλλογὴ. Πειραιεύς. 1930
- Παν. Δ. Καλογεροπούλου · «Λόγος πανηγυρικὸς ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς ἐπετειῆς τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου», Ἀθήναι, 1930.
- Ἀνδρέου Α. Παπαγιαννοπούλου · «Ἀττικαὶ Ἐπιγραφαὶ» 7 Ἔργα Ἐκφαντίδου, Κρατίδου, Τιμοθέου καὶ ἡ Σοφοκλέους Τηλέφεια. 8 ψήφισμα τειχισμοῦ καὶ φρουρήσεως τῆς ἐλευσίνας. Ἀθήναι 1929 σελ. 20 (Μετατύποις ἐκ τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Παιδικοῦ «Πολέμων» Τομ. Α'. Τεύχ. Βου).
- Διον. Δημ. Παπαγιαννοπούλου · «Λόγος περὶ Ὑποκρισίας», Ζάκυνθος, τυπογρ. Κοντόγιωργα, 1930.
- Ἀγγέλλονται «ἀσματικά ἀκολουθία τοῦ ἐν Ἀγ. Πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου» ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης καὶ Προστάτου Ζακύνθου, ἀνατύποις μετὰ προσθηκῶν—Συνδραμὰ στέλλονται στὸν διχειριστὴν Διον. Παπαγιαννοπούλου, Θεολόγον, Ζάκυνθον.
- Γεώργιος Μάρτιν · «Δικαστορά», διήγημα, ἐκδότης Ζηκίχης, Ἀθήναι 1930, δραχ. 20.
- Στέφανος Σίδερης · «Λυρικοὶ ρυθμοί, ποιήματα, Σάμος, δραχ. 30
- Μ. Βιδάκης «Μερικοὶ μετανάστες» διηγήματα, Ἀθήναι 1930, δραχ. 50

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

- Στίς «Μούσες» «Η πεμφετολογία ἐν Ἑπτανήσῳ»
- Στὴν «Ψυγροί» (Κερκύρας). Διαβάζομε γιὰ τὴν ἀναχώρηση τοῦ σοφοῦ θεολόγου Μητροπολίτη τῆς Ἀθηναγορίας γιὰ τὴν Ἀμερική καὶ τὸν ἀποχαιρετιστήριό λόγόν του. Καὶ βιογραφίαν του.
- Στὴν «Κερκυραϊκὴ Ἠχώ» ἀνακολουθοῦν τὰ ὠραία πεζογραφήματα τῆς Κκς Δαντερίνοβ. Στίς 4 Σεπτ. «Ἱστορικαὶ σελίδες. Τὸ «Μον Ρεπώ» τοῦ Εὐγένιου Πολίτη.
- Στοὺς «Παξοὺς» «Ἰωάννης Ἐπίσκοπος Ἀρμόλων.
- Στὸν «Ταχυδρόμο» (Μιτυλήνη) ἀνακολουθοῦν οἱ ἀναδημοσιεύσεις τῶν κριτικῶν γιὰ τὴν «Ζωὴ ἐν Τάφῳ». Σὲ κάθε φύλλον κι' ἀπὸ ἓνα ἐκλεχτὸ ποίημα, πρὸ παντὸς τῶν μεγάλων Ἑπτανησίων.
- Στὴν «Ἀναγέννησι» Ζηκύνθου διαβάζομε σημεῖωμα γιὰ τὸν Ὑπουργὸ τῆς Παιδείας γιὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ ἀδῶ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν Δημ. Σχολείων, ποὺ ἔχει ἐπιβληθεὶ καὶ ἐχτιμάται πολὺ στὴν κοινωνία μας.
- Στὴν «Κυθηραϊκὴ» ποὺ μπήκε στὸν 5ο χρόνο τῆς ἐκδόσεως τῆς διαβάζομε περιγραφὴ τῆς ἐορτῆς τῆς Ἐκατονταετηρίδας στὰ Κύθηρα.
- Στὴν «Ἑλληνίδα» (Ἰούλιος) «Τὸ Διεθνὲς Συνέδριον τῶν γυναικῶν», ἐνδιαφέρον ἄρθρον τῆς κ. Ἀθ. Γαϊτάνου - Γιαννίου γιὰ τὸν «Γυναικεῖο πολωνικὸ πολιτισμὸς», «Θρίψαλα» τοῦ Καμπούρογλου, Διαβάζομε ἀκόμα πὼς ἡ δ. Μ. Ρίκα Ἀμαδιώτου καθηγήτρια, διωρίστηκε μέλος στὸ ἀνώτατο Ἑκπαιδευτικὸ Συμβούλιο. Ἐπίσης πὼς ἡ Κκς Ἰωάννου Τσάτσου ἀνακηρύχθηκε Διδάκτωρ τοῦ Δικαίου μετὰ τὴν π. ἀγματοειά τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῆς ἐθνικότητος ἐπὶ τῆς ἐγκυρότητος τοῦ γάμου»
- «Ν. Ἑστία» (15 Αὐγ.) ἔνα ὠραιότατο ἀνέκδοτο ποίημα τοῦ Καρυωτάκη «Πρόβλεξα». Ὁ τυφλὸς ὁμηρὸς στὴ Σολωμικὴ ποίησιν» τοῦ Γωμαδάκι. Στίς 15 Σεπτ. «Ὁ Ἑὐνάρδος γιὰ τὴν Ἑλλάδα» τοῦ Σπ. Θεοτόκη.
- Στὴν «Πρωτοκοπία» (Σεπτ.) σημεῖωμα ἐνθουσιῶδες γιὰ τὸ θρυλούμενο Πάνθεο τῶν ἐνδόξων Ζηκυνθίων, ἡ ὁμιλία τοῦ Γιοφύλλη γιὰ τὸν Καρυωτάκη, νέα ποιήματα τοῦ Κιβάφη, ἡ Ἱταλικὴ Ἀκαδημία» τῆς Μαρτίεττας Μινώτου κτλ.
- Συμπαθέστατο καὶ τὸ τεύχος Σεπτεμβρίου τῶν «Κυκλάδων» τῆς Ρίτας Μπούμη.
- Ἐνδιαφέρον τὸ τεύχος Αὐγούστου τῆς «Ἀλεξανδρινῆς Τέχνης», διήγημα τοῦ Πιερίδη, ποιήματα τῆς κ. Ρίτας Σεγκοπούλου καὶ Μπουφίδη, σόλις στὸ ποίημα τοῦ Κιβάφη «Ἡ μάχη τῆς Μαγνησίας», ἄρθρο γιὰ τὴν Πολυδούρη τοῦ Πράτσινα, διδικοκρίσιες γιὰ τὴν «Ζωὴ ἐν Τάφῳ» κτλ.
- Πολὺ δημοφ. τὸ ἡμερολόγιό Θεσσαλονίκης 1930, χρυσοδεμένο, καλασθὸν, πολυτελές, 230 σελίδες. Συνεργάζεται καὶ ἡ Κκς Μαρτίεττα Μινώτου. «Ἀπὸ τίς ὠραιότερες Ζηκυνθινὰς παραδόσεις. Τὸ Λουλούδι τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀγάπης».
- Στὴν Ἀναγέννησιν (Ζηκύνθου ἄρθρο τοῦ κ. Ζώντου μετὰ ὑποδείξεις γιὰ τὸν ἐορτασμὸ. Πολὺ σωστὰ λέει πὼς ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ τοῦ κ. Ἀμπελοράδου εἶναι ἀπαραίτητος στὴν Ἐπιτροπὴ.
- Μὰς γράφει ὁ κ. Πίπης Μαρτίνης ἀπὸ τὴν Κέρκυρα πὼς ἐκδίδει σύντομα 12 σελίδο ἐπιθεώρηση τὴν «Ἑπτανήσο».
- Στὴν Ἑπτανησιακὴ Ἠχώ τοῦ κ. Ζώντου ἔνα σημεῖωμα γιὰ τὸ Πάνθεο ποὺ τελειώνει. «Ἐδράθη ἔνας ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ὅστις ἔχων συναίσθησιν τοῦ προορισμοῦ του, ἔρχεται ἀρωγὸς εἰς τὴν ἰδρυσιν ἐνὸς μνημείου προορισμένου γὰρ τιμὴν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ζάκυνθο ἰδιαίτερος. Ἐὰν τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν ὁ διανοούμενος κόσμος τὴν χάσῃ, δὲν θὰ εἶναι ἄξιος κατακρίσεως μόνον ἀλλὰ καὶ ἀγχόνης».

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

— Δ)δα Φρέσω Κ' πολὺ ρωμαντικὸ τὸ γράμμα σας. Στὴν Κα Σοφία Φ. στείλαμε. Ἐλπίζομε νὰ λάβωμε ἀπὸ τίς ἄλλες τὴν ἀξίαν τῶν λευκωμάτων. Αὐτὲς τίς ἡμέρες φεύγομε γιὰ τὴν Ἀθήνα. Θὰ σὰς δοῦμε τευλάχιο ἐκεῖ : Νὰ μὰς ζητήσετε στὸ ξενοδ. Σπλέντιτ.—Τὴ νέα Διεύθυνση τῆς Ἀνθολογίας θὰ στείλωμε σ' ὅλους τοὺς συνδρομητὰς.—Γιορδάνην Βαμβακίδην ἐνταῦθα—πρέπει νὰ γίνετε πρῶτα συνδρομητὴς.—Παναγέφυλον συνδρομὴ σας τοῦ 1930 ἐλήφθη Ἡσυχάσατε. Καταλαβαίνετε πὼς ἐν μέρει νὰ ἀλληλογραφεύμε διαρκῶς. Δὲν ἔχομε καιρό.—Κ. Χριστ. «Ὁ ἐργάτης» πολὺ ἐπαναστατικὸ στὴ γλώσσα στὴ ὀρθογραφίᾳ καὶ στὸ θέμα θὰ ταίριαζε σὲ κομμουνιστικὸ περιοδικό. Ὡστόσο, ἂν δεχθῆτε νὰ συμπερφώσετε τὴν ὀρθογραφίαν μετὰ τὴν ἀναγνωρισμένην, θὰ μπεῖ. Εὐχαριστοῦμε θερμότερα γιὰ τὰ ἄλλα.—Δ)δα Παπακωνσταντίνου Εὐχαριστοῦμε γιὰ ὑπόσχεσιν—σύμφωνοι νὰ ἰδωθοῦμε.

Παρακαλοῦμε θερμὰ τοὺς συνδρομητὰς ποὺ καθιστεροῦν τὴ συνδρομὴν τοὺς νὰ μὰς τὴ στείλουν τὸ γρηγορώτερο.—Ὅχι μοναχὰ αὐτὸ ἀλλὰ καὶ νὰ γράφουν καὶ ἄλλους συνδρομητὰς.—Ζητοῦμε ἀκόμη συγγνώμην γιὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς ἐχτύπωσης.—Ἀπὸ τὸ ἄλλο φύλλον ὅλοι θὰ μείνουν εὐχαριστημένοι.—Ἡ ἀνθολογία δὲ στέλνεται σὲ κατὰ ἀπολύτως δωρεάν.—Δεχόμεστε συνεργασίαν ἀπὸ συνδρομητὰς.—Προτιμῶνται τὰ Ἑπτανησιακὰ θέματα.

ΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ

Ἀνακαινισθέντα καὶ πλουτισθέντα μετὰ νέα στοιχεῖα ἀναλαμβάνουσι πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν, ἐκδόσεις συγγραμμάτων, ἐφημερίδων, περιοδικῶν

Φέρομεν προσέτι

εἰς γνώσιν τῆς σεβαστῆς κοινωνίας μας καὶ εἰδικώτερον εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους ἐμπόρους βιομηχάνους ἐπιτρέπουσι ἐκκλησιῶν, διδασκάλους, τραπεζίτικὰ καὶ κυβερνητικὰ γράμματα ὅτι ἰδρύσαμεν εἰδικὸν

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ

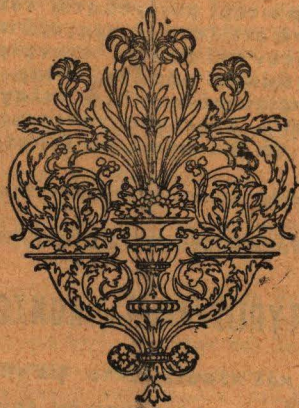
Μετὰ ὅλων καινουργῶν εὐρωπαϊκὰ στοιχεῖα καὶ βινιέτες—ὥστε νὰ ἀμιλλώμεθα εἰς ἐργασίαν μετὰ τὰ Ἀθηναϊκὰ καὶ μετὰ τὰς

ΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ἐκτὸς συναγωνισμῶ

ΜΟΔΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ